

דורות האחרונים

ספר חדש לתולדות גדולי עמנו, גאונים ורבנים, ראשי ישיבה, דרשנים, חכמים, סופרים, ומחברים, נדיבים, ופרסנים, עושים ומעשים שעמדו לנו בדורות האחרונים ערוך בחסדי שמים בידי איש דל בעמו וצעיר משפחת סופרים.

בן-ציון בטר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט
מנכדי הגאון והחסיד המפורסם, רבן של כל בני תגולה
כבוד קדושת שמו
מרן מאיר זצוקללה"ה אייזענשטאדט
בעל תשובות „פנים מאירות" ועוד.

בתוך עמי אנכי יושב באהלה של תורה
בתוככי בראנזוויל יצ"ו.

ספר שני

מ—פ

ברוקלין — ת"ש

נדפס על ידי

פאסטאר פרינטינג קארפאריישאן

ב ר כ ת א ו ה ב

יברך העליון ממקום ברכתו שם,

גבר ישר בצדקה מורם מעם,

מוקיר תורה אוהב ומודע לחכמים,

עושה ומעשה באמונה ולב תמים,

ידידי היקר במדת חסד ממולא,

בקהלת ישרון אבן טובה וסגלה,

מו"ה חיים נ"י בהר"ר חיים ז"ל ליבערמאן בברוקלין, יצ"ו,

אשר יואל בטובו לתמכני באהבה ולסייעני בעבודת הקדש.

בין כל תומכי התורה והעומדים לימין אביוני אדם,

יתברך בכפלים, בשלום רב ובארך ימים ושנות חיים.

כברכת מכבדו, המצפה לישועה קרובה במהרה במהרה בימינו,

בן-ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

הקרמת המחבר

בהתעסקי בסדורו והערכתו של הספר הנוכחי, האחד עשר לספרי תולדות גדולינו ומצוינינו אשר הצטיינו למקצועותיהם השונים בדורות האחרונים, אשר זכיתי, בחסדו יתברך, להדפיס עד הנה, נודע לי, כי אחד הסופרים פה באוצר זכרונותיו שחבר, עם כל הכבוד שחלק לי, הדל והזעיר, צעיר משפחת סופרים, ויתן לי יד ושם בין גדולי עמנו שבארצות חברית שבאו שמה בראשית המאה החדשה, ובהביאו את שמות ספרי התולדותיים — את עשרת ספרי הדרושיים שחברתי, בעזרת השם, ואשר נתפרסמו ברוב תפוצות הגולה, לא הזכיר לגמרי — בדרך אגב, מעיר הערה קלה וקצרה זאת: „ספרי תולדותיו אין להם ערך ספרותי מחמת הפרזת השבחים והתוארים הגדולים אשר נתן לכל אחד, עד שהתואר נאון הוא בין התוארים הקטנים”.

לוא יצאו הדברים מסופר עול ימים שכל חפצו ורצונו מגמתו ומשאת נפשו להתגלות ולהתודע בין חבריות ולהראות חזותו ותבניתו לרבים, ובשרירות לבו יאמר, כי אין דרך יותר טובה ומוכשרת לפניו לעשות לו שם, כי אם בהטילו מומים במוקדשים ועומדים, או בשלחו את ידיו לסתור ולפרוץ, להשחית ולקלקל, מוסדות ובנינים מעשה ידי אחרים אשר רבות עמלו וטרחו בהם, כי אז יתוסף שמעו ויתגדל ויתחדר כבודו בעולם ומלואו — לא שמתי את לבי אליהם ולא נפניתי אחרם כלל, בכגון זה, אמרתי יפה היא השתיקה; הילדות והשחרות, הרבה הרבה דברים שלא כן עושות, יש שבשגגה וגם בצדיה ובמתכוין דרכם להזיק להרע ולהשחית את כל הבא לפניהם, ומי יבוא השבון חטאות, עונות ופשעי נעורים האומרים להפוך הקערה על פיה ושמים מישור למעקשים וממירים טוב ברע, ולהשך יקראו אור גדול, ועוד קוראים ומכריזים כי הגדילו לעשות ויגלו תעלומות, ואשר על כן משלו חכמים משל: „בנין ילדים סתירה” — וקימתי: „אל תען!”

אולם מכיון שנאמרו מסופר זקן וישיש, ולא סופר סתמי דלא פקיעי שמיה, אלא מסופר שהוציא טבעו ומוניטו בשוק הסופרים והמחברים בקולי קולות, ויקנה לו שם בחבוריו גדולי הכמות ורבי העלים, ויש אשר למראה ספרים כרסנים ותקילין כרוב ספרי זה המחבר, שבהם מראה פנים לעניני תורה ודת, ועקרי דינים וגופי הלכות פסקים והוראות חכמים,

למוסר ומדות, באין כל ספק ישפוט כי אחד „מגדולי המחברים” בזמננו, און וחקר ושקל את כל דבריו כפלס אמונים, וכל אמרותיו אמרות טהורות וצרופות ומזקקות שבעתים, וכל מה שיצא מפי עטו ומה שפלטת קולמסו והעלה על הספר ושחרת על לוחו „הזכרונות” לשארית. וביחוד באיזהו מקומן של משפטי ופסקיו החרוצים על סופרים ומחברים זולתו שהעמיד מעשיהם ופעולותיהם בדין, שהוא מעין דיני נפשות ורוחות, שם לו את האמת לקו והצדק למוסד, וכי קים זה האיש שזכה באוצר דיניו ומנהגיו את הרבים, מה שכתבה תורה: „בצדק תשפוט”, ואם כן יאמר הרואה פסק דינו של זה ה„מורה הנוראה”, הנדמה בעיניו, כביכול, כשליט ומשכיר על אוצרות הדינים החקים והמשפטים ואשר בידו נמסרו כל אוקלידיהון ומפתחותיהון — לא לבד שיפסול עבודתי הקשה והרבה אשר יגעתי ועמלתי בה — תודות לשמו יתעלה — זה רבות בשנים, אלא גם, בהתלותו על „אילן גדול” שענפיו נתבדרו — יבטלה מראש בתכלית הבטול.

ואמרתי חובתי היא לענות הרף מלאכתי ולבלתי עצור במלים, השתיקה כהודאה והסכמה גמורה, וכי אחשה, יראתי פן מצאני עון וחטאת לא תתכפר, כי אחיה לגורם ומסייע לעברה תולדתית חמורה, וכעונה אמן אחרי השקר, שויתי לנגד עיני מאמרו הנמרץ של נשיא הלויים בתוכנו אשר דבריו בדברי האורים, בהקדמתו ל„טורי זהב” שאומר: „יש מכשול במי שרואה דברים נדפסים ממי שלא הגיע להוראה”, ומצות עשה דאורייתא היא להסיר כל מכשול ותקלה.

מעקימת שפתו וחוד לשונו של זה הסופר השופט והדין, יכיר כל רואה ומבין דבר לאשורו, כרגע, כמה מן האמת יש בדבריו, ועד היכן הוא משתדל לאחו את עיני הרואים בראיה בעלמא, מבלי חקר ודרוש ועמוד על שרשו ותכניתו של דבר, לתפוס אותו בלבד. ממשמעותו של „משפטו ההרזין” שהתואר „גאון” אצלי מן התוארים הקטנים, ושנתתיו „לכל אחד” הבא בערכי ספרי, — אתה למד, שכל איש ואיש גם אחד לא נעדר, מבלי הבט אם יתווחם על הגל גדולי התורה חכמיה ומעריציה, ככהני הדת ומורי התוראות בישראל, עטרתו בעטרת „גאון” שאינה הולמתו, וארכה לשבחו ולהללו ולתארו בתארי כבוד מוגזמים ומופלאים שאינם בו לא מינם ולא מקצתם, ואני עיני נוראות נפלאותי איך יזיד ויהין אינש להתענות בשוא ושקר במלתא דעבידי לאגלווי כזאת. הרי ספרי, ברוך השם, אינם ספרים ההתומים גנוזים וטמונים במקומות לא תשורם עין איש, גלויים וידועים ומפורסמים ונפוצים המה בין חכמי עמנו הקרובים וגם הרחוקים, והלא יבואו לטפחו על פניו, ולענות כחש דברי און ותפל כדבריו.

כל רואה ספרי והקוראם בצדק, הלא עין בעין יראה שכתואר „גאון” נזהרתי מהשתמש גם אצל שמות רבים וכן שלמים מגדולי התורה

המשמשים בתור רבנים ומורי הוראה בקהלותינו השונות, ולא תארתי
בו, זולת אלה שתורתם מכרזת ושמעם יצא בכנסיות ובתי מדרשות, בין
רבנן ותלמידיהון, ואשר נתברר אצלי, מפיהם און מכתביהם, של גדולי
חכמי הדור המפורסמים בעוצם יראתם וברב דקדוקם במצות הקבלה
והמסורת, שאחת מהן היא גם „כבוד חכמים“, כי המה שמו עטרת „גאון“
על ראשם, אז ראיתי לקראם גם אני בשם התואר הנעלה הזה, ונשמרתי
ונזהרתי מעבור עליו, לבל אהיה, חלילה כמזלזל בכבוד מורים.

מקנא הוא ב„הפרזת השבחים“ ו„התוארים הגדולים“, אשר נתתי
„לכל אחד“ בספרי, בעוד אשר באמת, מספר נכר ובולט של אנשי המעשה
והעסקנים הצבוריים, נדיבים או מצוינים בשארי הצטיינות, תארתים זולת
בשמות מעשיהם ופעולותיהם שנועדו בהם בחוגיהם הקצרים או הכתבים
לבד, ולא כניתים לא בתואר „רב“ ולא בתואר „גדול“ ולא כל שכן בתואר
„גאון“ שהוא לדברת המקנא בין „התוארים הקטנים“ אצלי.

כמה נפישא חוצפתא דגברא הלוקח לו קרנים לנגה בהם, והבא
לסתור באמת מדה מגונה ורעועה, בנין נכון הבנוי כמו רמים
מראהו הנכון והנשא, הרהיב עינם הכדלח של ראשי בנינו כונינו, אדרכלי
מקדשנו התולדותי ומקמיו, אשר שבהו ויפארו את עבודתי שהיא לתפארת
לדורות, וקוראים עליה ההלל הגדול, במליצותיהם והסכמותיהם השונות
שכבר נדפסו בספרי, ואשר רבן עדנה תחת ידי ואשר אקוה לפרסמן —
ברצות השם — בחלקי ספרי הבאים.

בן ציון בהר"ד משה זצ"ל איזענשטאדט

ט' לחודש כסלו, ת"ש.

בראגנוויל, ברוקלין, (פ' ניו יארק) באמריקה הצפונית.

תעודות הרבנים הגאונים המפורסמים יצ"ו

בשם ה' ובקורתו, סאטמאר.

כבוד ידינ"פ מאז הרב הגאון ערוגת הבושם,
חכם הכולל כו' מו"ה בן-ציון אייוענשטאדט, נל"ו

תשואות חן ותודה מעומק הלב להד"ג על אשר כבדני בספרו החדש
„דורות האחרונים“. ספרו הכולל תולדות גאוני הזמן וגדולי הרוח הוא
כינזם לצדיקים, מלבד כבוד התורה אשר יש בזה, עוד נחוץ כי ידע ישראל
כי גם בדורנו זה ב"ה לא אלמן ישראל וכבר איתמחי גברא ואיתמחי
קמיעת הד"ג בחבוריו הרבים והמחוכמים, ואני יושב ומצפה לראות גם
ח"ש, יראו עיניו וישמח לבנו ויעלצו כל ישרי לב, בעה"ח, אור יום כי טוב,
לסדר ואתה תחזה אנשי חיל יראי ה' גו'.
יצחק הק' קליין ראב"ד דסאטמאר.

בע"ה, י"ב תמוז, תרצ"ו.

שלום וכל טוב ברוחניות ובגשמיות לידיד נפשי הרב הגאון המפורסם,
חכם עדיף מנביא, מלך העט, סופר נהדר בקדש ר' בן ציון אייוענשטאדט
שליט"א.

אחדשה"ט כראוי לגבר הנקל על בעמל של תורה, הנני מתכבד בזה,
להודיע לכת"ר ולאשר את קבלת מכתבו היקר. יהי רצון שיצליח בעבודתו
חק' והפוריה ויאריך ימים ויוסיף להכיר ספרים מועלים ונהוצים כדרכו
בקדש מהרבה שנים.

ידידו בלב ונפש באה"ר ובכבוד ויקר

שמריהו ליב הלוי הורוויץ החופ"ק ברוקלין, נ. י.

— מ —

לאמריקה ויכהן בתור רב בקהלות שונות. וזה ח' שנה שנתקבל לרב דבהכ"נ „עדת ישראל" בברוקלין. מהרב הגאון הרמ"מ הי"ו באו מאמרים בעתונים שונים וככ"י ח"ת ומאמרים שונים, והוא מסוכי העסקנים המזרחיים בניו יארק. עושה ומעשה ומלא ברכת ח'.

מאוזו הרב ר' שלמה ס"ט, הרה"ג הנעלה עורך המאסף להלכה ועניני אגדה בשם „מקבציאל" באי גרבה.

מאיערסאן הרב ר' זרח בה"ר מאיר, הרה"ה בעל ס' „טוב ויפה" על פרקי אבות (ניו יארק, עת"ר).

מאנדזאק הרב ר' מנחם בהרב ישראל, שמשון הרב הג' ומופלא ביראה, מילידי העיר טשעכ-נאוו, גליל פלוצק, למד תורה אצל הגאון הצדיק מו"ה שלמה זצ"ל האב"ד דעיר מולדתו וירב חילו בש"ס ופוסקים. בא לאמריקה בעלומיו ותורת ח' אמתו ושעשועיו בה יתגה תמיד. והוא עושה ומעשה ורב להושיע. מוקירי חכמי התורה במזרח נ. י. יפרה בתמר צדיק.

מאנהיימער הרב ר' חיים צבי בה"ר דוד יהודה לייב, גאון וצדיק מפורסם מגדולי הרבנים בארץ הגר כדורנו. נילד תקע"ד

מאנוז הרב ר' משה זקן, הגאון והצדיק המופלא מגדולי ישראל באפריקה אב"ד וראש הרבנים באיגרה תלמידו של הגאון הגדול מו"ר חיים הכהן זצ"ל האב"ד דטריפולי. המחבר שו"ת „דבר המשפט", והגרמ"ז העיר הערותיו והגהותיו לספר רבו זה. וחבר ג"כ ספר „סבר פנים".

מאנגעס הרב ר' משה בהרב ר' מאיר מארים, הרב הגאון מגדולי יוהסין, בנו של הגאון הגדול בדורו בעל הס' ניר על ירושלמי. ולמעלה בקדש היה לרב בלונא, שוראוו ולבסוף בפוהוסט, והיה נודע בתורתו וחכמתו וצדקתו. וחבר ס' „מעשה רוקח" על הרוקח (הנמצא בכ"י אצל בנו הרה"ח ר' שלמה צבי) ונ"נ בן נ"ט ד' מ"א, תרס"ה. והוא אבי הרה"ג הרמ"מ הבא אחריו.

מאנגעס הרב ר' מאיר מארים הרב הגאון החכם ושלם מרכני ברוקלין. נילד בקוברין, מקום שם כהן א"ו מאור הגולה בכהונת אב"ד ויקבל תורה מאביו הגוצ"ל וכשייבת סלובודקה. ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים ובספרי גדולי חכמי עמנו ויסמכו הגאון מו"ר יצחק יעקב זצ"ל ריינעס. בשנת פר"ת בא

בבהכ"נ „אור חדש" שמה ויעש שם טוב בין החרדים לדבר ה'. תרפ"ב בא לאמריקה ויהי לרב בח' משניות במזרח נ. י. שכברוקלין, ושם מושבו עד היום.

מהרה"ג מוהר"י היו באו עניני אגדה ודרוש שונים באפריון שהו"ל ידידו הרב החכם מוהר"ש מילער הי"ו ובקבץ הנאומים שהו"ל הרה"ח מוהר"ג הכהן באדער הי"ו, ובשנת תרצ"ט הופיעו ביהודית הטפותיו על פרשיות התורה ב"ח, „ווארט און צייט"

מאנישעוויץ הר"ר צבי הירש
בהרב דובער החכם השלם והעסקן התורני המפורסם, יליד סינסינטי, שנתגדל ונתחנך ע"י גדולי הרבנים בעיה"ק תוב"א בתורה ומצוה מילדותו, ובהיותו לאיש וישב למולדתו, עמד לימין אביו הצדיק ונדיב במסחרו הנפוץ בין יראי ה' ושומרי אמונה בארצות פוזרנו ויעש עשר וגכסים וירב חילו לתורה וצדקה ולכל מפעל טוב וחסד בגולה ובאה"ק. והוא מחיב עשירים המקמצין. ברכת ה' תחופפהו!

מאנסקי הר"ר הירש בה"ר **אברהם**, עסקן צבורי נעלה, ועורך דין נודע ומפורסם באמאחא, נעב, שנבחר מקרוב לראשה וגשיאה של „אגדת בני ברית באמריקה."

מאננעס, הרב ר' שלמה בה"ר **יהודה הכהן** הרה"ג המופלא רב ואב"ד בעיר שוואבאך, כייערן.

מאסס הר"ר **חיים יעקב** בה"ר **יהושע**, הרה"ח השלם בתורה ומדות מילידי יאנובה (גליל קובנה) ותלמידו של הרה"ג ר' זלמן יאנובר ר"מ בקובנה. בא לאמריקה תרס"ט

בפישטיאן. תלמידו המובהק של מרן הג"ר משה סופר בפרעסבורג שהעריצו ויפליאו ויסמיכו באביבו, ומיראתו לא חפץ ברבנות וישתתף במסחר חותנו האמיד, אולם אחרי ששודדי לילה הציגוהו ככלי ריק נתן עליו עבודת הקדש, ויהי לרב מראש בשוטעלסדורף ואח"כ בווערבוי. תר"ל נבחר לאב ב"ד דאונגוואר מקום שם כהן עד יומו האחרון י"ז תמוז תרס"ו, ויספדו לו גדולי הרבנים.

הגאון מוהר"ח צ"צ זצ"ל הרביץ תורה והעמיד תלמידים מגדולי זמננו והשיב תשובות רבות והשאיר בכי"ק חבורים שנים. ותלמידיו בברוקלין הוציאו בשנת תרח"ץ ספרו שו"ת „עין הבדלח".

מאמן הרב ר' **חיים יוסף** הרב הגאון המפורסם, מגדולי ההוראה בצאר-לביצה באמריקה ומוזכר לברכה בס' „כתונת יוסף" של הגה"ג הצדיק מו"ה יוסף זצ"ל בירדוגו הראב"ד דמקנאסא שהו"ל נכדו הג"ר יעקב חי בירדוגו בשנת תרפ"ב.

מאנטעל הרב ר' **יהואל** בה"ר **ישראל** הרב הג' החכם השלם והמטיף הנעלה. נולד בוואראלא ח"י חשון תרמ"ב וילמוד תורה מגדולי ארצו הג"ר זאב גולדברגר הג"ר והג"ר יחזקאל פאנעט והג"ר משה שמואל גלאזנער (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ס' א') ויקבל סמיכות הג"ר צבי קינסטליכער והגר"ש קרויס, תרס"ז נשא לאשה ממשפחה כבודו מוויין, וישלח ידו במסחר בכודפס וידרוש שלא לק"פ מדי שבת בשבתו ומועדים

הגה"צ מוהרמ"ם זצ"ל מקאצק, (חתנו הוא הרה"ג הצדיק מו"ה נחום מרדכי שליט"א פערלאוו, עי' אות פ').

מארילוס הרב ר' יוסף אהרן
בהרב ר' אליעזר זאב, גאון וצדיק מפורסם הראב"ד דדארהוי ובוטשע-טשי, ונ"נ דרב חסידא, ר"ח סיון תרע"ג, ועל מקומו נבחר בנו הרה"ג מו"ה אליעזר זאב שהו"ל את הדרשות שדרש מר אביו הגוצ"ל בשם "יד יוסף" (קלויזנבורג תפר"ו).
מארקאוויץ הרב ר' מרדכי
הרב המאוה"ג המו"צ בקיוב בזמנו של הגאון ר' אהרן זאב ווייל זצ"ל האב"ד דשם. ובאו שניהם בהסכמה עה"ס "פשט הש"ס", (ורשו, תרמ"ד).

מארקוס הר"ר אהרן מרדכי
בהר"ר אליעזר, מופלא בתורה ויראה ועסקן גדול במצות, נולד חוהמ"ס תרכ"ה בזאלודאק למשפחה נכבדה שמתרחסות להרה"ג ר' יקיר ר' איצעלעס והרה"ג ר' אליעזר מלידא זצ"ל (עי' מכתבו של הג"ר הלל ליבשיץ לבנו הג"ר יחזקאל בראש הס' המדרש והמעשה). וכשנשא לאשה בת המופלג ר' שלום דוד מנכבדי קאלווארי בא לאמריקה וייתשב בברונזביל ויקדיש רבי עתותיו לתורה ולחסד, ויהי פרנסו ומנהיגו של בהכ"ג המפואר "עץ חיים מחזיקי הרב" שם ויעש רבות לחזוק חכמים וסופרים והישיבות וביהוד שבא"י. תרצ"ד עלה לאה"ק ולא ארכו ימיו שמה ונ"נ ד' חוהמ"ס תרצ"ה כבן ע' שנה. לזכר עולם יהיה רב לחושיע זה! (בנו הוא

וישמש בתור רב ושו"ב בקהלות שונות. תפא"ר נמנה לכהן בהיכל "פתח תקוה" בברוקלין, ולמד ולימד במקרא משנה וגמרא ויהי אהוב בנועם הליכותיו ונפטר בשם טוב כ"ו אדר ב' תרצ"ה ומצא מנו"כ ב"הר לבנו", (וב"אוצר ישראל" ה"ד בא מאמר בשמו).

מאראגאווסקי הר' יעקב שמואל, מגדולי החזנים בזמנו ומפורסם בשם "זיידעל ראונער" (ע"ש העיר ראונא שכהן לש"ץ בראשונה) והיה לש"ץ בקישינב. ברדיטשוב ולעמברג. ובא לזקנתו לאמריקה וחבר "אוצר הנגינה" המוכן לדפוס.

מאסקאוויץ הרב ר' יחזקאל
בה"ר משה אהרן הרב הג' השנון מילידי דובדובא שהיה ר"מ בהור-דנה ובכואו לאמריקה נתקבל לרב בח' "עדת בני ישראל שומרי שבת" בברוקלין. ונדפס ספרו "יד יחזקאל" הידושים שונים בגמ' (ניו יארק תרפ"ז).

מארגאלין הרב ר' אשר זאב
בהר"ר נח, הרב הגאון הצדיק מו"צ בברדיטשוב מגזע הגאון בעל תו"ט והוא אחיו הבכור של ידידנו הרב הגאון הדרשן המופלא מו"ה ישעיה יוסף שליט"א מארגאלין מרבני ברוקלין בעל ספרי "תפארת מהרשי"ם" ו"המעשה והמדרש" (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ספר א).

מארגענשטערין הרב ר' יצחק
בהרב ר' ישראל, גאון גדול וצדיק מפורסם, האבד"ק סאקאלוב בפוילין ובאו חידושינו בשערי תורה, הבאר, ועוד הרבה מאספים. והוא מצאצאי

וצ"ל, ויקבל תורה מאבי אמו הרב
הג' ר' אברהם זצ"ל רבינוביץ (חרב
דפוחוסט) ומאבי אביו הרה"ג ר'
ראובן זצ"ל (השאר ככ"ק, דודאי
רבא"ם על ד"ח שו"ע) ויעש חיל
רב בגפ"ת וכשמת אביו השו"ב
דעירו, לכלכל אמו ושמנת היתומים
למד תורת השו"ב וימלא מקום אביו
וצ"ל, תרפ"ב בא לאמריקה ונתקבל
לשו"ב ברטשסטר.

נדפסו מהרה"ג הי"ו מאמרי
תורה וחכמה במאספים ועתונים
שונים וי"ל ספרו במילי דאגדתא
טבין כשם, הגיוני שמואל, תרצ"ד.
ובכ"י מאמרים וחידושים שונים.

מוינעשטער הרב ר' **מנחם**
מענדיל בהרב ר' אליהו צדוק
הרב הגאון המובהק מגדולי אה"ק
תוב"א, נולד במוינעשטין, רומניה,
תקצ"ו, ויצטין מילדותו בשקידתו
וחריונותו ויקן לו שם עליו. תרכ"ט
עלה עם חלוצי רומניה הראשונים,
ביחד עם הר"ר דוד שו"ב ז"ל ארצה
ישראל, ובעלות הגאון החסיד מו"ה
רי"ל זצ"ל דיסקין ירושלימה נמנה
הגרמ"מ לחד מבי בית דינו. וייסד
את בית המחסה ליתומים ע"ש הג'
מבריסק והיה לגבאור הראשון, ויעזור
הרבה ליסודה של שכונת מאה
שערים, שמחוץ לעיה"ק. וג"נ כ"ה
תמוז תרע"ה ומצא מנו"כ ב,הר
הזיתים".

מהגאון הרמ"מ זצ"ל באו ח"ת
רבים בהמאספים תורה מציון: אור
תורה, תורה אור המאסף (להגאון
רבצ"א קואינקה זצ"ל) ובכ"ק
נשאר חידושים והגהות הרבה,
וביחוד חבורו על התורה בדרך הס'
באר היטב של הגאון מו"ה אריה

חרופא הנכבד דר. אליעזר הי"ו
מארקום בברוקלין).

מארקאווסקי - מארקעל הרב
ר' **ניסן** בהר"ר **יעקב** הרב הגאון
המובהק חריף ומעמיק. נולד ג' אדר
תרל"ז וקבל תורה בישיבות פוילין
והתמדתו ועסקותו עמדו לו לרכוש
בקיאות בש"ס ופוסקים בעלומיו
ואחרי חתונתו היה לסוחר ולא נתן
אל הרבנות פניו, וכשנסט ידו בא
לאמריקה ונתקבל לרב בבופאלו.

מהגאון הצדיק מוהר"ן שליט"א
נדפס (פיעטרקוב תרפ"ז) ס' "בינת
נבונים" בשמעתתי דרבנן בעמק
העיון והסברא.

מאשבוים הרב ר' **יהודה לייב**
בהרב ר' **משה** הרב הגאון חו"ב
החכם השלם, נולד ט"ו אייר עת"ר
בבריסק, וילמד תורה מא"ז הרב ר'
ברוך הלוי ז"ל לעווין ומהרה"ג ר"מ
גאטמאן המו"צ בעירו ומהם בא
לישיבת "תורת חסד" שם ויהי
לתלמיד מובהק להגאון מו"ה משה
זצ"ל סוקולובסקי הר"מ, בשנת
תרח"ץ בא כברית הנשואין את בתו
של הגאון הצדיק מו"ה שלום יצחק
זצ"ל סג"ל האב"ד דטרעסטינא
ונתמנה למלא מקום חותנו בכהונת
אב"ד. ונדפס ממנו (בשנת תרצ"ד)
ס' "ברכת הארץ" בדיני עמר ושתי
הלחם אשר שבחוהו חכמים.

אבי הגמורה"ל שליט"א הוא
הרב הנכבד ר' משה נ"י, רב ומ"מ
בבהכ"נ אנשי אזורין בברוקלין.
מהרש"ק הר"ר **שמואל דוב**
בהרב ר' **שמעון יצחק**, הרב הג'
חו"ב ומופלא בחכמה, נולד בפו-
תומט ט' אדר תרל"ז למשפחת
יוחסין שמוצאה מהגאון מוהרש"ק

לאגוה"ר החרדים באמריקה וחבר ועה"פ של רבני ברונקס.

בכ"י הרבה ח"ת וביחוד בסדר קדשים וקצת מחידושיו באו ב"הפר"ד"ס" והוא חתנו של הרב הגאון ר' שמחה אליהו ציפקוביץ הי"ו.

מושקין הרב ר' אלעזר ראובן
בהר"ר **מזביה** הרב הגאון המובהק חכם ורב פעלים מגדולי הרבנים באמריקה, נולד באופינא כ"ו סיון תרמ"ט, לאביו הסוחר הנכבד (נ' י"ד סיון תרע"ט) ולאמו הצנועה שרה (נ' ט"ז אד"ש תרצ"ה) ויקבל תורה מהגאון החריף מו"ה בן-ציון פרידמן האב"ד דפיקעלן ואח"כ בישיבת כנסת ישראל בסלובודקה ותדבק בו נפש רבו הגאון רמ"מ עפשטיין זצ"ל בגלל כשרונותיו הנעלים והתמדתו העזה, ודרכו הרצויה, ובעודנו כבן ח"י שנה אחרי שרכש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים נסמך מהגאון ר' חיים נתן שאחעט זצ"ל אב"ד דאבעל (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם) ורבותיו הרמ"ם דסלובודקה. להורות ולדין ולסדר גטין. שלהי תרע"ב בא לאמריקה. כסלו תער"ג נתקבל לרב בעדת "בני יוסף" בשיקגה, ויצא שמעו לתהלה בתורתו ומעשיו הטובים, וכשש שנים כהן שמה, ונבחר לראב"ד ד"בהמ"ד הגדול אנשי דרום" (הראשון והנכבד לבתי המדרש שבעיר, הנוסד זה כשנים שנה ואשר בו כהנו הגאונים מו"ה אברהם יעקב גרשון לעססער (עי' תולדותיו בספרנו "חכמי ישראל באמריקה אות ל') ומו"ה אליעזר אניקססער ומו"ה מו"ה מו"ה מ"ק

ליב הומענער זצ"ל על ס' ויקרא. (והוא היה אביו של הגאון מו"ה משה אברהם זצ"ל בעל "גנון והציל" אבי הרבנים הנעלים מוה"ר אורי ומו"ה יעקב ליב הי"ו בברונזביל).

מורגנטהוי האדון הנרי, שר האוצרות בארצות הברית, שנתמנה לזה ע"י נשיא ארצות הברית באמריקה, הח' המופלא והחסיד בעמים כבוד שמו פרנקלין דילנה רוזבלט, השם ירום הודו, בשנת תרצ"ג, והוא בנו של מי שהיה ציר ממשלת המדינות הנאחדות בתוגרמה תחת נשיאות הנאור תיאודור רוזבלט, האדון הנרי (הזקן).

מוצקין הר"ר ליאון, החכם המובהק ורב פעלים, מגדולי התנועה הציונית שהשתתף בכל אספותיה הראשיות שנקראו באירופה ונבחר לאחד מצירי "ועד השלום" שנועד בפריז אחרי מלחמת העולם וישתדל לזכויות עמנו. היה רב מדעים ומוכתר במדות ונפטר בפריז כבן ס"ו בשנת תרצ"ג.

מורדוכוביץ הרב ר' שמעון
בהר"ר **אברהם**, הרב הגאון השנון ומפלפל, נולד בסעליב כ"ד אלול, תרס"ו ויקבל תורה בישיבות אשר בבראנוביץ, לומזה, ואח"כ הסתופף ה' שנים בישיבת חברון תוב"א ויסמכוהו הגאונים מוהרמ"מ עפ"שטיין מוהר"א קלאצקין זצ"ל ולהבדל"ה מוהרא"ו מעלצער (ע"ע להלן), תרצ"ג בא לאמריקה ויהי לרב בקוני איילאנד וזמן קצר בעדת ולקוביסק במורד נ. י. תרצ"ה נתקבל לרב ודרשן לקהלת אנשי אמת בברונקס. והוא חבר נכבד

את המשכלת מושא בת הנכבד ר' חיים יהודה שטיינברג מקרעווא, ויבוא סלובודקה והתמיד שמה בגפ"ת איזה שנים ונסמך מהגרי"א זצ"ל מקובנה. תרס"ד בא לאמריקה וישתקע בדזשורזי סיטי ויתפרנס ממרכלת שפתח ויהי לרב בבהמה"ג שמה שלעמלק"פ, כעשרים שנה, ואח"כ העתיק מגורו לפלטבוש בברוקלין והקדיש כל ימיו לתורה ולצדקה, ויהי עסקן גדול במצות ופזר נתן לת"ת וישיבות, צנוע וענותן שומר פיו ולשונו. ונ"נ ביום ב' דחומ"ס תרצ"ה ומצא מנו"כ בקברות בית דוד בברוקלין. (בניו המה שלומי אמונים ומשכילים נכבדים מו"ה יעקב משה הי"ו והעו"ד הנעלה מו"ה אהרן הי"ו דפלטבוש.)

מיכעלסאהן הרב ר' שמואל
בהרב צבי יחזקאל, הרה"ג הח' השלם במדעים רב ומטיף בקהלת מיוזנברג (אפריקה) ויש לו משרה גם בהמכללה בקייפטאון, ובאה אליו תשובה בשו"ת „בית נאמן" לגיסו (חתן אביו הגאון הגדול) הגרא"ג עלבערג הי"ו (ע"ע להלן).

מילער הרב ר' יוסף כה"ר
אברהם מאיר הלוי, הג' הצדיק
המופלא מגדולי יוחסין ראב"ד דגא-לאנטי, מחותנו של הגאון הצדיק המפורסם מו"ה נפתלי הכהן זצ"ל שווארץ, אביהם של הרבנים הגדולים מו"ה אברהם יהודה הכהן ומהו"ר יוסף הכהן בעל וילקט יוסף (ע"ע אות ש' הבא אי"ה).

מילער הר"ר שמואל בהרב ר' שאול, החכם המופלא בתורה ובמדע והסופר המצוי, נולד בסענ-

טין) וזה ח"י שנה שעומד על משמרתו הגדולה והכבודה לשרת בקדשי עמנו ויהי מראשי המיסדים בית המדרש לתורה וראשון לציוני המזרחי בעירו. ועינו הבדלח פקוחה על רוב מוסדות התורה הצדקה והחסד בעיר הגדולה זו ואשר בארץ הקדושה ובחוץ לארץ. עושה ומעשה ויתקן תקנות גדולות לחזק חכשרות והסקואות, ואהוב ורצוי ונוח למקום ולבריות, ולאות כבוד ואהבה אשר תרחש עדתו המפוארה לרבה המורם הגישה אליו זה מקרוב כתב-רבנות עד אריכת ימיו ושנותיו. הגאון מוהאר"מ הי"ו, הנהו גם מיחידי הרבנים המופלאים בכחם בפיהם להמשיך אליהם לבם של ישראל ולקרבם לאהבת תורה ומצוה ויראת שמים. ובאו ממנו ח"ת רבים בהלוא"ג ביגדיל תורה, שערי תורה, אור תורה, הפרדס, ומאמרים בשאלות הזמן והחיים שכתב בעתונות וירחונים שונים, ובכ"י שו"ת אשר נו"ג עם הגאונים מוהרמ"מ עפשטיין. מוהר"מ ראזין מדווינסק, מוהרי"י דיסקין מוה"ר אי"ה קוק, מו"ה רמ"ד פלוצקי ומוהרי"ל בלאך זצ"ל וחידידשי הלכה ואגדה ודרושים ומאמרי מדע. יהי ה' את הגאון רב תושיה זה להוסיף תת כחו לישראל ואורייתא אשר אהב סלה!

מוזא"ה הרב ר' יהודה ליב

בהר"ר יעקב משה הכהן הרב הגאון המופלא ביראה נולד בסמול-ביץ תרכ"ו, ויסתופף בישיבות לימא תרכ"ו, ויסתופף בישיבות דלימא ויצמין מגעוריו בשקידתו העזה ומדותיו הנעלות. תר"ן נשא לאשה

ס' „מרגניתא דרבי מאיר" ספר רב הערך לתולדות התנא רבי מאיר בעל הנס.

מינקין הרב ר' **יעקב** בה"ר **אריה לייב** הרה"ח והמטיף הנעלה מגדולי תלמידי הרב הגדול רש"ז שכמר ז"ל. היה לרב ומטיף בהא-מילטון, ובהכ"נ ר' פנחס אליהו דניו יארק ואח"כ נבחר לרב ברטשסט. באו ממנו מאמרים שונים בעתונים לועזים, ומקרב הו"ל ספר נכבד באנגלית אשר שבחיהו חכמים.

הרב מוהרי"מ הי"ו הוא חתנו של הגאון הגדול הצדיק מו"ר משה חיים זצ"ל ראבינאוויץ הרב מכרונז-ביל וגיסו של החכם והרופא המהולל מו"ה צבי נחום הי"ו ראבינאוויץ, בברוקלין.

מינקין הרב ר' **פאל ראובן** בהרב ר' **ברוך זאב**, הגאון החריף וצדיק. יליד גריווא ששם היה אביו הגוצ"ל מו"צ ור"מ, והיה רב בעירה רימסאן גליל קובנה, ונ"נ בקצר שנים כבן ל"א, י"ג סיון תרס"ו, הגרר"ר זצ"ל היה חתנו של הגאון ר' אהרן צבי הירש הלוי זצ"ל לע-וויטאס האב"ד דלינקובה.

מירקין הרב ר' **מרדכי** בהרב ר' **חיים** הרב המאוה"ג והצדיק המופלא, מ"מ בקובנה, ונדפס ספרו „מאמר מרדכי" ביאור על שה"ש (ורשה תרס"ב) והיה מגדולי יוחסין. כנראה מסדר היחש שכא בסוף הס' שנעתק מכ"י הגאון הצדיק מו"ה בנימין זצ"ל הוסנער האב"ד דהא-ראדאק, חותנו של הג"ר יעקב מאיר זצ"ל מסינסק.

מאישטן (הגר) למשפחת יוחסין בעיוה"כ תרמ"ח, ויקבל תורה בישיבת פרסבורג ואח"כ מהגאון ר' משה פורהאנד המו"צ דגייטרא (ואח"ז אב"ד דמאקובה) וירב חילו בגפ"ת ויעש לו שם במאמריו ב„נמעי בחורים" בעודנו נער בן י"ד שנה. כשהגדיל יצא לקנא קנאת בני הישיבה בארצו הסובלים לחץ ודחק ויעש תעמולה רבה. בפיו ועטו השנונים. לקום לרוחת המסתופים בצלה של תורה ודבריו הביאו פרי ברכה. תרס"ח בא לאמריקה ונכנס להמכללה הנוירקית וילמוד חכמת רפואת השנים, ובהשיגו התואר דוקטור התישב בעיר יונקס ויפעול תרבה לטובת תיחודים ותיחדות בתוכה, ושמו לתהלה.

החכם המפואר מוהרש"ם הי"ו קנה לו שם רב בירחוני „אפריון" שהו"ל מכספו והונו כחמש שנים רצופות (תרפ"ד—תרפ"ט) ושבו השתתפו רבים מגדולי הרבנים והחכמים ויצטין באפיו המיוחד, וכיחוד במאמריו השנונים והחרוצים של הרה"ח המו"ל בעצמו שכאו בשמו הגלוי והסתור שימשכו אליהם לכב רבים בסגנונם החד והחריף. יהי ה' אתו כי יוסיף שנית ידו ועטו הזהבי לתפארת ישראל וספרותו. (אחיו הוא החכם המפואר מו"ה שמעון חיים הי"ו מיללער מאונג-וואר).

מינצבערג הרב ר' **פנחס מנחם ישעיה**, רב וגאון וחכם מגדולי העיר טבריה ת"ו ומנכדיו של הצדיק היהודי מפרשיסחא. חבר

הרב דמענא. בעל „כרם פתחיה" (ירושלים, תרצ"א) ובהקדמת הס' נאמר כי הגנ"י חבר ג"כ „דברי פתחיה" על ש"ס וס' עמ"ס אבות, ועודם בכ"י.

מעטט' הרב ר' ירחמיאל בהרב ר' יהודא יחזקאל, הרב הגאון החכם השלם ורב פעלים החו"ב מרכני לונדון. נולד לאביו הגדול בתורה וחסידות והנדיב המופלא בורשה, בשנת תרמ"ה, ויקבל תורה מהג"ר שמואל שלמה בראהן האב ב"דק בלכוסוב ומהגה"ק מו"ר מאיר יחיאל הלוי זצ"ל האבד"ק אס-טראווצי, ויסמכוהו גדולי פוילין בעלומיו. תפר"ח בא ללונדון ונתקבל לרב בבהמ"ד בסטמפורד הילל, ושם ירעה עדתו בתורה ודעת, ונודע לתהלה בחכמתו ויראתו.

הרב הגאון מהר"י הי"ו הנהו ראש אגודת הרבנים בכריטניה ועסקן כללי נכבד נודע לשם, ובאו ממנו מאמרים וחידושים שונים במאספים נפרדים ובקרוב יופיע ספרו הנכבד בשם „אבן יחזקאל", חידושי הלכות במסכתות שונות.

מעסקין הרב ר' יעקב הכהן, הרב הגאון השנון יליד העיר וויל-קומיר ונתגדל בתורה בישיבות סלז-בודקה ופוניבז ויסמכהו הגר"י זצ"ל רבינוביץ. ובבואו לאמריקה היה לרב בבורלינגטון, וזה ח' שנה שנתקבל לראב"ד בבהמה"ג גוסט ספרד בברונקס. חבר ספר „בית יעקב" חידושי הלכה ופולולים (ניו יארק) ובכ"י שו"ת וספר על ההדרנים בש"ס.

מעלצער הרב ר' איסר זלמן בהרב ר' פרץ, גאון גדול וצדיק

מישקאווסקי - ראטענבערג

הרב ר' חיים אריה לייב בהרב ר' יוסף, גאון גדול ומפורסם לצדיק מגדולי תלמידי הגאונים מו"ה אברהם שמואל מאיישישיק ומו"ה אליעזר יצחק בולוויץ. והיה לרב באורלאווא, זאלודאק וסטאוויסק, ויעזור הרבה ביסודה של הישיבה הרמה בלומזה, וג"נ כבן ס"ב, כ"ח סיון תרנ"ח, היה גיסו של הגאון הגדול השקדן מו"ר יוסף זונדל הוטר-נער זצ"ל ומחותנו של הגאון הגדול המפורסם מו"ר יצחק בלאזער זצ"ל, וע"י בן גיסו הרב הגאון מוהרי"ל הוטנער מו"צ בורשה נדפסו קצת מתשובותיו ודרושויו בספר „פני האריה החי", ובסופו באו בארוכה תולדות הגוצ"ל סהרה"ג ר' יצחק מאלצאן).

מישקין הרב ר' כתריאל ליפמאן בה"ר שניאור זלמן, הרה"ג החכם השלם, הסתופף בילדותו בישיבת רמיילעס בוויילנה, תרפ"ב בא לאמריקה וישמע שעוריו בבמה"ר בשיקגו ויבקר גם את המכללה דשם. בשנת תרפ"ט סמכוהו רבותיו הרמ"ם דבהמה"ר ובשנה שאחריה נתמנה למפקח על בית החנוך מנורה בניו ארליאנס, ימשם נתקבל לרב ומטיף דבהכ"נ הגדול „בני ישראל" דעיר זו. הוא חתנו של הרב הגאון מו"ה אשר גיסן זצ"ל יאבלונסקי, ונדפסו ממנו באנגלית הספרים: ע"ד רבינו ידעיה הפניני בדרשי וע"ד הטענות הפלו-סופיות שבספר איוב, בטעם לשבח ורוח חכמים.

מענקין הרב ר' פתחיה בה"ר אריה לייב הרב הגאון המעמיק,

וולוז'ין שבא לאמריקה בנעוריו, והשתתף ביסוד, "ישיבת רבינו יעקב יוסף" בניו יארק וייסד ת"ת ע"ש "הג"ר נפתלי צבי יהודא ברלין" בברונזביל. בשנת פר"ת בקר. את עיר מולדתו ויראה לתמוך את הישיבה הגדולה שבה ויתר מוסדי העיר. (ויזכר לטוב בנו היקר מ' יעקב משה נ"ע שנ' בן ל"ג בשה"ג תרפ"ט שעזר לאביו הי"ו במעשה הצדקה וחזק התורה, לזכר עולם יהיה!)

מעלצער הר"ר משה יהושע
בהרב ר' **שלום רפאל יהודה ליב הכהן**, מופלג בתורה ויראה ועסקן גדול במצות. יליד התחנה מולודצנא ונתגדל בתורה ויראה מאביו הרב הגאון האב"ד דעיר, ואח"כ בישיבת סלובודקה. ויבוא לאמריקה בעלומיו ויקדיש עתותיו לחזק התורה והישיבות. ומאז נתמנה לנשיא הישיבה המפוארה "רבי חיים ברלין" בברונזביל. הרבה לעשות לקיומה והחזקתה, יברך ה' הילול.

הרמ"י הוא נצר ממשפחת יוחסין שמוצאה מכית הרב דוולוז'ין, והוא התנו של הרה"ח מו"ה שמחה, בנו של הרב הגאון הצדיק ר' ישראל זצ"ל האנעס ר"מ במינסק.

(לשם עולם לטוב ולברכה יזכרו ראשי מיסדי הישיבה הרמה רח"ב אשר נתנו אליה כחם ומאדם, והמה מופלגי תורה ויראי ה' ר' דוב אלי-עזר באגיש, ר' פנחס שלום בר' יוסף שטערין, ר' יצחק מאיר גרענט, ר' פנחס היימס, ר' נחמן קאפלמן, ר' נחום פינקעלשטיין, ר' חיים אלפע-משה עסקן צבורי בברונזביל. יליד

מפורסם, מגדולי הדור, נולד למשפחת יוחסין בעיר מיר בשנת תר"ל ויקבל מראש את תורתו משארו הגאון האמתי מוה"ר יו"ט ליפמאן הכהן זצ"ל האב"ד בעירו ויתפרסם לעילוי מאביבו. וממנו בא ולווננה להסתופף בצלם של הגאונים הרמ"ם הנצי"ב וה"ר חיים הלוי זצ"ל והתמיד שמה בגפ"ת כשבע שנים ויצא שמעו לתהלה בין גדולי ליטה בתורתו הרחבה ומדותיו המצוינות והשם "זונא מירער" — שקראו לו מאהבה וחבה יתרה — היה לברכה בקרב העם, ויבחרהו לחתן בעד בתו הרה"ג הצדיק המופלא מו"ה פיוויל פראנק מאלק-סוט ונתקבל לר"מ בסלובודקה. בשנת תרנ"ז כשיסד הגאון הרידב"ז זצ"ל את הישיבה המוסרית בסלוצק נקרא הגאון הצעיר להיות לראש הישיבה ולשמעו הגדול והטוב וחילו הרב לחדור בעמקי ההלכות ולעמוד על שרשי ההוראה נתוספו ספסלים בישיבה, וכעבור שש שנים, והג' רידב"ז נקרא להיות הרב הכולל בשיקגה, נתמנה הגמזרה"ז תחתיו לאב"ד, וישא משרתו המשנית, אב"ד ור"מ עד שבאה המהפכה ברוסיה שאז הוכרח לעזוב ארצו ויעל לאה"ק ונתקבל שמה לר"מ ראשי בישיבה הגדולה, "עץ חיים" בירושלים עיה"ק תוב"א.

הגאון מוהרא"ז הי"ו הו"ל ביהד עם הגאון מוהרמ"ב טומאשוב הי"ו המאסף, "יגדיל תורה" ג' שנים בסלוצק, ונדפסו שלשה חלקי ספרו הגדול על הרמב"ם בשם "אבן האזל" (ירושלים תרצ"ה—הצר"ת).

מעלצער הר"ר חיים
משה עסקן צבורי בברונזביל. יליד

הנערצים בסגנונם שרוח משוררינו העתיקים שפוכה עליהם.

מרשל האדון דזשיימס, חכם
עסקן צבורי ועורך דין נעלה, בנו של העסקן היהודי המפורסם בדורנו מו"ה לואיס ז"ל שהיה נשיא הקונגרס היהודי האמריקאי (עי' תולדותיו בספרנו „לתולדות ישראל באמריקה") וזה מקרוב מנתו שר העיר ניו יארק הנאור לא'גריא, לראש ועד ההשכלה המפקח על בתי הספר הממשליים שבניו ירק וכתב. **מישרסקי הרב ר' יעקב ירוחם** בה"ר **ישראל חסדן**, הרבה"ג המו"צ בלוזני גליל מוהליב, והוא ממשפחת הבעל שם טוב זצ"ל.

משעוויצקי הרב ר' יצחק גטע בה"ר **דוב**, הרב המאז"ג חתו"ב, מילידי נובורדוק ונתגדל בתורה בקובנה ונסמך מהגרי"א זצ"ל שם. מוהנצי"ב זצ"ל ומוהג"ר ברוך מרדכי מנובורדוק. והיה לרב בעיר ווערנא-אודינסק. ומשם נתקבל בתור רב באירקוטסק, סיביר והיה רב פעלים לתורה ולצדקה.

— ג —

נאמן הרב ר' מנחם מענדל בהרב ר' **משל צבי**, הרב הגאון הצדיק ענק עין אבות ומורי הוראות בישראל י"ג דורות זה אחר זה. עלה כבן ח"י לאח"ק והתמיד כל ימיו בתורה ועבודה, ונ"ג הרב חסידא למעלה משבעים כ"ד אד"ב תרח"ן. **נאמן הרב ר' מנחם מענדל**, הרב הגאון המפורסם לתהלה, מופלא במדות הכמים ורב היחש,

שטיין, ר' הירש אלימלך העכט, והרה"ח הנעלה מו"ה ברוך הלוי (הרשינוב, ברוכים יהיו).

מרגלית הרב ר' שלמה צבי הרב הגדול מראטשעסטער, בעל „פנינים יקרים" (ניו יארק תפר"ו) חידושים ודרושים אחדים, הנדפס בהסכמות הרבנים הגאונים מו"ה רמ"ח זצ"ל רבינוביץ ולחבד"ל מוהרש"י הלוי פֿינקלשטיין ומוהצ"ה דאבאוויץ הי"ו.

מרגלית הר"ר בנימין בה"ר **יצחק יהושע** הרה"ח הישיש מברינוביל. בעל „אמתת בנימין" (ניו יארק תרצ"ב) הכולל קורות חייו המהבר.

מרעלי הרב ר' יצחק בה"ר **רפאל דוד**, הרב המאז"ג והמליץ המופלא, מחכמי ישראל באפריקה בדורנו. נולד י"ב אלול שנת תזכ"ר, ואביו הצדיק והתמים הנכחו בתורה ויראה ויצק מים ע"י הרבנים הגדולים מו"ה מרדכי אטנאי זצ"ל ומוה"ר משה דאדון זצ"ל, בשנת תרנ"ג נסמך ל„חכים ורבי", ויבחרוהו פרנסי עמנו מאלגיר למנהל בית התלמוד תורה המפואר שנוסד בה, ויורה שמה למורי הקדש רבות בשנים אין כסף, והקדיש עתו ועמו חשנון לתורה ולתחכמה ויכתוב הרבה מאמרים וחקירות בעתונים וירחמים ישועים. וביהוד בהמאסף שהו"ל הג"ר בן ציון אמרחם זצ"ל קואינקת בעיה"ק תוב"א והבאר היו"ל ע"י הגרצ"ה פרידלינג ונדפסו ספריו: „צפנת פענח" קבץ שירי המשוררים הקדמונים באלגיר, „עת מלחמה ועת שלום" (אלגיר תרפ"ט) וכב"י הרכה מאמרים ושירים

היה רב בקערטש, טאגאנרוג ואח"כ בסימפערופל והבר' ס' נכבד, "שלחן המערכת" והוא אביו של החכם והסופר הרוסי המפורסם בדורנו מו"ה יוסף ז"ל נוטוביין, עורך היומן הגדול ברוסיה, "נובוסמי" שבו לחם את משטינינו בעטו השנון.

נחמה הרב ר' **יעקב** הרב הג' החכם המפורסם, ראש רבני איי-קורפו עסקן ציוני-מזרחי ונודע לשם בישראל ובין רבי הממשלה בארצו. **נחמן** הרב ר' **שמעון** ביה"ר **וולאד**, חכם ומבקר מפורסם באמריקה. נולד למשפחת יוחסין "משפחת" ביה"ר **וולאד** תמוז תרמ"ג נתגדל ונתחנך בתורה ותלמוד וחסידות לבשרונותיו ראה ברכה בלמודי הקדש מאביביו אי שם פנו ללמודי חול ויקשב בלמודים בהמכללה בברין (שווייץ) ויעש חיל בחכמה ויבוא לאמריקה וייתתף במאמרו בעתונים וירחונים יחודיים שונים, וזה שנים הרבה שנמנה לאחד מחברי מערכת ה"טעם" חו"ל בניו יארק. ויעש לו שם כמאמרו חבני ימים ההודרים והשנונים ונדפסו ספריו: "שלום עליכם", "מעבדילק מוכר ספרים", "געקלי" בעקב "טרופמן" (ב"ה).

הסופר המופלא מוהר"ש חו"ל הוא אחיו הבכור של הסופר והעסקן המפורסם מו"ה ברוך נחמן נ"ע משפחת, שיתח נודע בשם "ב. וולאד" העק" שפטר כבן ג"ן, ו' מרחשון ט"ו ובהלויתו השתתפו גדולי אחינו ורבי הניצרים, לומר עולם יהיה!

ניחודיל הרב ר' **ברוך נתנאל** בהרב ר' **בנימין בינוש** הרב המאיד"ג הצדיק מגדולי יוחסין

והצטין מנעוריו באורחות צדיקים עד שהגאון הגדול מוהר"י זצ"ל דיסקין העיד עליו כי הוא "משופרי דשופרי דירושלים" והיה חד מבי"ד הגה"צ מו"ה יוסף חיים זצ"ל זונג-פילד, חבר ס' נעלה, "קצות השלחן" על החלכות המצויות משו"ע או"ח של מרן התניא זצ"ל ונכדו הגאון בעל צמח צדק, ונדפסו ממנו לע"ע ו' חלקים.

נאמולוביץ הרב ר' **חיים בן-ציון** בהרב ר' **משה**, הרב הגאון המצוין והחריף ושנון. נולד במאלאט פורים תרמ"ה ונתגדל בוילנה בקבוצו של הג"ד חיים עוזר שליט"א ויתנבר מילדותו ככשרונותיו תינו הנעלים, ואחרי חתונתו עם בת הגה"ג מוה"ר מאיר ראבינסאן האבד"ק ראדושקביץ (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס ספר שני) היה לרב בקרוק, בשנות המלחמה כהן בגע-ניצעסק, וכששכבת, נתקבל לרב בשאדובה ויכהן שמה עד בואו לאמריקה, ויהי לרב בהריסבורג, וממנה נתקבל לרב בסמו. לואיס. באו ממנו ח"ת שונים ביגדיל תורה הפרדס, תבונה ובכ"י שו"ת בן אברהם, תיוני חיים ושני ספרי חרוש.

נאמולוביץ הרב **אליהו** ביה"ר **משה** רב גדול בתורה ובמדות. יליד די-נאייב (בליציה) ולמד תורה מוה"ר יחיאל מיכל לייטער. בא לאמריקה באמצע שנותיו והוא רב ומו"צ בבאבוב"ד, "רעים אחרים" בכרונות ביל. הרר"א חו"ל הוא מנכדי הר' הג' ר' צבי זצ"ל מדיטשוב.

נומולוביץ הרב ר' **יצחק** ביה"ר **ראובן** הגאון הצדיק והחכם השלם

ווענשטיין האבד"ק דסעראצק ולהכל"ח מהג"ר מו"ה צבי יחזקאל הי"ו מיכלסאן האבד"ק פלונסק, בשנת תרפ"א בא לאמריקה וקהלת מאקובה, עיר מולדתו. בניו יארק, בחרתו לרב ומו"צ ודרשן, וזה ח"י שנה שעומד בה להורות ולדין ולהפיץ תורה ומוסר צדק.

הרב הגאון הי"ו הנהו דרשן נעלה שלם במדות צנוע וענותן, ובאו ממנו חידושים שונים בהמאסף של הגאון מוהרב"צ א' זצ"ל קואינקא, ובשערי ציון היו"ל בעיה"ק תוב"א. ונדפס ספרו „בית אפרים" הכולל איזה דרושים עם מגלת היחש של משפחתו הרמה המתייחסת עד רש"י זיע"א ולמעלה בקדה"ק דוד מלך ישראל חי וקים. ובכ"י ח"ת בפלפולים ודרושים וביאורי אגדות מעין יעקב.

ניימארק הרב ר' **אברהם יעקב** בהרב ר' **יהושע אליהו**, הרב הגאון החכם חבר הרבנות בתל אביב, והיה רב בפרען, רב היחש. באו חידושיו בשערי ציון היו"ל ע"י הרבנים הגאונים מוהר"ש בלזר ומוהרא"י הי"ו זסלנסקי בעיה"ק תוב"א.

ניסענבוים, הרב ר' **מרדכי ארי'** בהרב ר' **משה הלוי**, הרב הגאון החכם ושלם במדעים, ענותן וצנוע, מגדולי יחסין ומנכדי החסיד בעל יסוד ושרש העבודה והגאון מווילנה. ודור שמיני לאא"ו מרן המהרש"א זצוקללה"ת. קבל תורה מאביו הרה"ג הצדיק (שהיה רב דקמניץ הליטאית) ובישיבות ולוין ולומזה וירב חילו כתלמוד ופוסקים. ונסמך בעלומיו מהג"ר יצחק שלמה

המו"צ בטויראגען במקום אביו הרה"ג זצ"ל. והוא חותנו של הרב הגאון מו"ה חיים פישל הי"ו עפ"י שטיין הרב לפנים בסייני, ברוקלין, ועתה בסט. לואיס.

נייווירטה הרב ר' **אהרן** הרה"ג הנעלה מרבני ברלין ובאו דבריו באוצר החיים (שנה י"א, קבץ ג'). **נייזאטץ** הרב ר' **אליעזר ליפמאן**, הרב הגאון האבד"ק מאנגדורף, שעזב את הרבנות ויתישב בסערדיהלי. חבר הספרים: „בציר אליעזר", „משבצות פנינים", „באר אליעזר". והוא אביו של הרה"ג מוה"ר ישעיהו הרב מאליש-טאבי.

ניימאן הרב ר' **מרדכי** בהר"ר **יצחק אייזיק**, הרב הגאון וצדיק אביו הרה"ג מוהרא"פ דלהלן. נכדו של הג"ר אברהם אבלי מו"צ בווישקאווי ולמעלה בקדש שלשלת היוחסין. ונ"ג כ"ה כסלו תרע"א, לזכר עולם יהיה צדיק.

ניימאן הרב ר' **אפרים פישל** בהרב ר' **מרדכי**, הרב הגאון החכם השלם מגזע גאונים וגדולי הדורות. נולד י"ד תמוז תרמ"ב במאקובה, מקום שם כהן אביו הגזצ"ל במשרת ראב"ד ויקבל תורה מאביו ואח"כ מהגה"צ מו"ה חיים נפתלי הערץ זצ"ל האלפרין הראב"ד דביליסטוק. משם בא וילנאה ויתמיד בתלמוד ופוסקים בבהמ"ד של הגר"א זצוקל"ה וישמע שעוריו של הגאון הגדול והחריף מו"ה מאיר נח הלוי זצ"ל המ"מ ומו"צ שם. (עיין תולדותיו, בספרנו דורו"ס ס' שני, וילנה תר"ס), וכשמלא כרסו בש"ס ופוסקים נסמך מהג"ר יוסף זצ"ל לע-

שמה. וחבר ס' „שלמת חיים“ הכולל תשובות שונות שהשיבן הג"ר יוסף חיים זצ"ל זונענפעלד על שאלותיו (ירושלים תחר"ץ) ו„שלמה חדשה“ מחידושים (שם תרצ"ה).

סאגאלעוויץ הרב ר' **יעקב מאיר** בהרב ר' חיים, הרב הגאון והדרשן הנעלה, מגדולי יוחסין. נולד תרל"ט ויקבל רבי תורתו מאביו הרב הגאון המו"צ בפרור לוקישאק בוילנה ויצטין בכשרונותיו הנעלים וכחו בדרוש מעלומיו. היה לפניו רב בפודבריה ומשם נתקבל לרב בהורדישץ. חבר והו"ל „מאסף דרושי“ ב"ח, האוצרים אמרי יאי דאגדתא מגדולי הרבנים ומעט משלו, והוא אחי הג"ר יחיאל משה דאב"ד דמלאווא.

סאדין הרב ר' **יצחק** בהר"ר **קלונימוס** (קלמן) הרב הג' והמטיף הנודע בברוקלין. נולד בפוניבז ז"ך ניסן תרנ"ז, ויסתופף בצל תורת הגה"צ מו"ה נפתלי הירץ זצ"ל קרעצמער (בעל נועם המצות). הר"מ בעירו, שהשפיע עליו מרוחו ומדותיו. כבן י"ז בכואו עם הוריו לאמריקה (אחר שלמד זמן קצר בבית המדרש של ישיבת רבנו יעקב יוסף, וקבל תורה מהרבנים הגאונים מו"ה שלום ראגאזין זצ"ל) בא לישיבת רבנו יצחק אלחנן בנוירק ויהי לתלמיד להרבנים הגאונים מו"ה בנימין הי"ו ארנוביץ ומו"ה דובער הי"ו דר. רבל. ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת ויסמכוהו הגאונים מוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ ומוה"ר שמואל צבי וויין זצ"ל ויהי לרב ומטיף בביהכנ"ס „אגודת

יואל זצ"ל האב"ד דרובנה. וכשנשא בת הרה"ג ר' ראובן יונה זצ"ל הרב דפוחוסט הפקד לר"מ בישיבה שמה. אח"כ יסד ביחד עם הג"ר יואל שארין זצ"ל ישיבה בנובוגורוד ולינסק (זויהעל) שבהן שמה לר"מ איזה שנים, ונתמנה לר"מ במוהליב פוד. משם נתקבל לרב בלוטשינעץ. תרפ"ד בא לאמריקה ויהי לרב בברוקלין.

מהרב הגאון מוהרמ"א הי"ו נדפסו הספרים „מוסדות האמונה“ „סוציאליזם של הנביאים“, „עוואַ-לושאַן“, (נגד שיטת דרכין), אשר הללו חכמים, ובכ"י חדו"ת רבים ומאמרי מדע מוכנים לדפוס.

— ס —

סאבעל הרב ר' **שמואל דוד** בה"ר **דובער**, הרב הג' מופלא ביראה ועונה ממיר. היה לרב ומ"מ בבי"מ בלונדון וכשבא לאמריקה היה לרב ודרשן בבחכ"נ אנשי מיר בניו יארק. ונדפס ממנו ס' „מגדל דוד“ על שה"ש. (אחיו היה הרב הגאון ר' משה זצ"ל רב „דתפארת ירושלים“ ור"מ בישיבת רי"א בניו יארק. (עי' תולדותיו בספרנו דורות האחרונים ס"א).

סאבעל הרב ר' **אליהו** בהרב ר' חיים **ירוחם**, הרב הג' חו"ב הרב דעירה טאוויאן גליל קובנה. מגדולי תלמידי הג"ר צבי הירש שור מביליסטוק, בעל „צבי וחמיד“. **סאבעל** הרב ר' **שלמה** בה"ר **שמואל**, הרב הג' מלא יראת ה', מחכמי עיה"ק בישיבת הרה"ג הנדיב מוהד"ב זצ"ל מאנישעוויץ

סאלאמאן הרב ר' נפתלי
בה"ר **מרדכי**, רב גדול מעיר פוני-
זעסט (מולדובה). חבר ספר „אמרי
שפר” (מ. סיגט, תר”ס) והוא מנכדי
הג”ר דוד צבי האבד”ק מוהילוב,
בעל ס’ „מלבושי טהרה”.

סאמונוב הרב ר' **מרדכי אורי**
בהרב ר' **אהרן** גאון וצדיק מפורסם
בדורו. היה רב בשאביללען, ווינדוי
ומיטאווי, (קורלנד) ונ”ג כבן נ”ה,
ט”ו סיון תרכ”ד בוינדוי, ותיא אביו
של הגאון מו”ה אליהו אהרן זצ”ל
מילייקובסקי. האב”ד דגראיובה
ואח”כ אב”ד חארקוב. בעל שו”ת
„אהלי אהרן” ו„דבר אליהו” שנפטר
באה”ק. ובהקדמתו לח”ב משו”ת
הנ”ל יש סדר יחש הגאון המחבר
זצ”ל.

סאממער הרב ר' יואל בה”ר
יהושע ירוחם הרב הגאון הצדיק,
מגדולי רבני בורח-פארק ברוק. נולד
בבילסק תרכ”ה ויסתופף בישיבות
ראדין ומאלץ ויצא לו שם „העלוי
מבילסק” וכשקבל סמיכת הג”ר
חיים זצ”ל מבריסק נתקבל בשנת
תרמ”א לרב בלינובה, גליל פרוזין
תרפ”ב בא לאמריקה ויהי לרב
ומו”צ בבורה פארק ולאחד מרבני
ועד הכשרות בה. ותיא נודע
בצדקתו וענותו. ונ”ג ביוהכ”פ
תרצ”ט, והלוייתו שנערכה למחרתו
היתה ברב עם. ואורנו הובא לבחכ”נ
המפואר „שומרי אמונה” שהוחזק
ממנו והספידו לו הרב הג’ מוה”ר
וואלברג, והרה”ח מו”ה מתתיהו
ליב ליזערוביץ ועוד רבנים וימצא
מנו”כ בבה”ק מונטיפיורי. (בנו
יחידו הוא המופלג מו”ה משה נ”י

אחים אנשי קורלאנד ולידא” בניורק
ואח”כ בביהכנ”ס „אגודת אחים בני
יעקב” במזרח ניורק, ואח”כ בבית
הכנסת „בני אברהם” בוואוסטער,
מאסס. ומשם נתקבל לרב ודרשן
בביהכנ”ס „אוהב שלום” בברוקלין.
וזה ח”י שנה שנושא בו משרתו
הכבודה ומעורר לתורה ומצוה,
לצדקה וחסד. והוא עושה ומעשה,
ומשתתף בצרכי הצבור. חבר
ל„אגודת הרבנים דארצות הברית
וקנדה”, ל„ועד הרבנים דניורק
רבתי”, ול„ועד הרבנים דברוקלין”.
נדפס ממנו ספר „דרשות יצחק
סאדין”, תרע”ט; ספר „תולדות
יצחק”, כ’ חלקים, תרפ”ה; ובכ”י
עוד חדושי תורה בהלכה ובאגדה.

סאלאווייצ'ג הרב ר' **שמחה**
בהרב ר' יוסף דובערהלוי, הגאון
הגדול המופלא בדורנו ענף עץ אבות
התורה ועבודת הקדש. קבל תורה
מאביו הגאון החסיד רב רבנן ומאור
הגולה, ונתפרסם מעלומיו בשקידתו
העצומה ובבקיאותו הגדולה בש”ס
ופוסקים רו”א. ולא חפץ ברבנות,
עד כי אכף עליו המחסור ונתקבל
לאב”ד בעיר הגדולה מוהליב הדנפ-
רית. בה נשא משרת קדשו עד בוא
המהפכה הרוסית. אז בא לאמריקה,
וגדולי רבני המדינה שמחו לקבלת
פני גאון אדיר התורה והמדות כמהו
ויואל הגאון הי”ו להשכין כבוד
תורתו בחבל וויליאמסבורג אשר
בברוקלין.

סאלאווייצ'ק הרב ר' **יעקב**
בהרב ר' **בצלאל**, הרב הגאון
השנון ומפלפל, בעל ספר „ישועות
יעקב”, דרושים עה”ת בכ’ חלקים.

והיה הר"מ הראשי בישיבת „תורת חסד" הגדולה בבריסק. העמיד תלמידים רבים ובהם רבנים גדולים. ונדפס ממנו ספר „אמרי משה" ששכחוהו רבנו, ונ"נ י"ט טבת, תרצ"א בשנת ס"ג לחייו. ותלמידו הגרי"ל מאשבוים (ע"ע לעיל) הקדיש לזכר קדשו את ספרו „ברכת הארץ".

סאקארדטי הרב אנדזילן, ראש רבני איטליא בימינו, חכם ועסקן כללי גדול, והיה נודע לתהלה בין רבי הממשלה, ולא האריך ימים, ונפ' כבן מ"ט וישתתפו בהלויתו ראשי ישראל ושרי המלוכה, והמלך וויקטור עמנואל שלה מכתב תנחומים למשפחתו.

סולודאר הר"ר אברהם, אומן פדגוג ומשורר נעלה, מטובי המורים בביהמ"ד לתורה. בשיקגה. ערך והו"ל עתונים שונים לילדי עמנו, ונמצא מת כהדר משכנו, א' כסלו תרצ"ז. והחכם דר. שמואל פייגין ספר בשכחו בהשמועין „הדאר", והיה ענותן וצנוע ומעלי טובא.

סוקולובר הרב ר' אפרים, הרב הג' המופלא מו"צ המושבה רעננה באח"ק ומלפנים ר"ס בישיבת חברון תוב"א.

סטאלמאן הרב ר' יצחק בהר"ר אריה לייב, הרב הגאון המובהק ודורש כמין חמר מגדולי רבני דיטרויט. יליד העירה רובלא גליל פינסק. קבל תורה מהרב דעירו הג"ר משה חיים העכטמאן ואח"כ בישיבת ראדין ובישיבת סלובודקה. וכשרונותיו והתמדתו עמדו לו להגביר חילו בש"ס ופוסקים בעודנו צעיר לימים ויסמכהו הגאון מו"ה

וחתניו הם : ר' דובער שולמן בבב-יאן, רן משה יהודה גלייכער ור' יהודה לייב בר' מאיר ליפשיץ. כלם יראי ה' דורשי תורה ואמונה. ואחיו הוא המופלג בתורה והשלם מו"ה שלמה לייב נ"י).

סאפיר הר"ר משה בהר"ר **יעקב חנוך,** מטובי משכילי ברונו-ביל ועסקן צבורי וציוני. ממשפחת יוחסין מאנטיפוליה גליל הורדנה, שבא לאמריקה בשנת תרח"ם בעלומיו. וישתקע בברוקלין ויעש רבות לטובת מוסדות הצדקה ולתנועת הציוניות בברונזביל. וזה איזה שנים שנבחר מראשי הקהלה הזאת למזכיר של אגדת „עדת ישראל" שבה, והוא נועם המדות ומצוין במעלות החכמים. וכאו ממנו מאמרים יהודיים שונים בהיומן „דער מארגען זשורנאל" בניו יארק. (ועל טוב יזכרו שמות מנהלי „עדת ישראל" והם : החכם והסופר מו"ה משה הי"ו זלדין, העו"ד הנעלה מו"ה אייזיק עללען, החכם הישיש מו"ה יוסף חיים הי"ו קאפלאוויץ, המשכיל היקר מו"ה יעקב וואקס, והנגידים הנכבדים ר' מרדכי ווא-לינסקי, ר' גרשון אונגער, ר' יעקב לייב שעפעלאוו, רן יצחק פרענקעל, ר' יהודה גרעבעל, ר' צבי הירש קופער, ר' יעקב גאעל, ר' אריה לייב יפה, ר' הירש רייזלער, ר' יעקב דוטשטיין, רן שארענשטיין ור' משה בעקער, העוסקים בצרכי הקהלה ותקנותיה).

סאקאלובסקי הרב ר' משה בהרב ר' שמואל, גאון גדול וצדיק מופלא בעיצם שקידתו. מנערותו צתפרסם בשם „העלוי מרוזינא",

סמלביץ הרב ר' משה בהר"ר אברהם, גאון גדול חריף ומעמיק, נולד ח' כסלו תר"ל באישישוק, ויקבל תורה מהגאונים ר' שמואל איסר כהנא ור' בן-ציון שאטער זצ"ל וישמש בהוראה את הגאון האמתי מוהרא"מ אבן לפידות הגאב"ד דראסיין. ויכהן בקדש בערים גירטיגול, קופציבה, דמיט-רובקה, שעביו ואח"כ כחאסלאביץ. לזקנתו עלה לאח"ק וגדולי התורה בשכונת „זכרון משה" בעיה"ק קבלוהו עליהם לרב.

הגאון שליט"א חבר שו"ת „מבית מאיר" בשני חלקים. כס הראה כמה נפישא חילו בפלפולא חריפתא ועמקי ההלכות. ובכ"י עוד הרבה שו"ת וחידושים.

סמלביץ הרב ר' יעקב בהר"ר אברהם, הרב הג' הצדיק, היה לרב בעירה לויפין גליל סובלק ואח"כ בבריסוגלבסק, ונ"נ בדמי ימיו, והוא אחיו הצעיר של הג"ר משה הנ"ל ומזכירו בהקדמתו לח"ב מספרו בית מאיר.

סאלאוויי הרב ר' רפאל מרדכי, בהר"ר דוד הלוי, הרב הגאון הגדול הצדיק, מגדולי תלמידי מרן הגנצ"ב זצ"ל. היה לפניו רב בעירה ליסקובה גליל סובלק, ואח"כ נבחר לאב"ד בקלעשצעל, גליל הור-דנה. חבר ס' „יד רמה" שו"ת בעמקי הלכה ובדעת זקנים. ובכ"י עוד ספרים שונים ובהם ספר גדול ונכבד על כל ד"ח השו"ע כדרכי השע"ת והפ"ת.

סטערליץ הרב ר' שמעון, הרב הג' מחכמי עיה"ק תוב"א,

אליעזר ממינסק, ורבו הגרמ"מ עפ-שטיין. וכשנשא את בת הה"ג ר' מרדכי שפירא האב"ד דקאלענקור-ביץ, נתקבל לרב באזאריץ. תרפ"ה בא לאמריקה ונתקבל לאב"ד בקהלת „משכן ישראל" המפוארה בדיטרויט ושם ינהל עדתו הכבודה בתורה ובמעשה הטוב והצדק. ושמו לברכה ולתהלה.

הגאון החכם מוהר"י הי"ו חבר ס' נכבד על כל התורה בשם „מנחת יצחק" ונדפס ממנו לע"ע ע"ס בראשית, גדול בכמותו ואיכותו ומלא רוח חכמה. באו ממנו מאמרים בעתונים שונים, ובכ"י הרבה חידושי הלכה ופלפולים, (ומהם שהגיד בישיבתו במוזיר לפני תלמידים מופלגים) ומאמרי חכמה והשכלה.

סטודיניעצקא הרב ר' יוסף חיים יצחק בהר"ר אברהם ירחמיאל, הרב הגדול בעל ספר „התורה והעבודה". היה שו"ב מובהק בעיר בובריניץ, גליל חרסין ואח"כ בחארקוב.

סטול הרב ר' משה שלום כהר"ר ר' שלמה איסר, הרב הגאון החכם השלם אב"ד דבויסק, מלפנים היה לרב בערים יעזנא ופרויענבורג, חבר שו"ת „שם עולם" (ריגה תרפ"ה) וס' „דרכי שלום" (שם, תר"ץ) בדרושים נעלים.

הגאון מוהרמ"ש שליט"א הנחו חתנו של הגאון המובהק והחכם המפורסם מוה"ר מרדכי זצ"ל מסקידל, וחותנו של הרב הגאון החכם מו"ה חיים ז. הי"ו קראו. האבד"ק קראו.

העתיק כ"ק של רבינו מנהם בר שלמה המאירי ז"ל על מס' מכות והעיר עליו. (ירושלים תרצ"ז).
ספרים הרב ר' נח אליהו
בהרב ר' משה מאיר, הרב הגדול בתורה וביראה, מילידי קופישאק, התמיד בגפ"ת מנעוריו ויסתופף בצל תורת הגאונים מוה"ר משה יצחק ומוה"ר אליהו דוד בפוניבז. באמצע שנותיו בא לאמריקה והיה לרב בכהמ"ד חברה תורה בברונז-ביל, וילמוד תורה בעוני ולחץ, ונ"ג כבן ע"ז, י"ח אלול תרצ"ב ומצא מגו"כ בקרקע ח"ת אנשי ראדושקוביץ. (הרנ"א זצ"ל היה בן אחיו של הרה"ג החריק מו"ה מארים ספרים, רב דחברה ש"ס בכהמ"ג דברונזביל, חותנו של ידידנו הרה"ג המופלא ביראה מו"ה יוסף צבי זילבערשטראם הי"ו בברונזביל).

ס"ל בערמאן הרב ר' מרדכי מאיר בהר"ר ישראל משה, הרב הגאון הישיש והדרשן, רב דכהכ"נ „בית יעקב צבי זכרון יוסף" בשדרת יוניאן בברוקלין. והיה מלפנים רב ומו"צ בפרור בפיןסק ואח"כ רב ואב"ד דעיר מאטעלע. (עיר מולדתו של נשיא הציונים החכם הגדול מוה"ר חיים הי"ו ווייצמן) והוא מופלא ביראה וצדיק בדרכיו.

ס"ל מאן הר"ר יעקב אליעזר הרב הגאון, צדיק ונשגב, מילידי הלוםק, ונתפרסם מנעוריו בכשרות נותיו והתמדתו בגפ"ת. תרס"ט בא לאמריקה והיה לר"מ בישיבת רי"א בנוירק זמן קצר וישב לרוסיא ויכהן בתור רב בקהלות שונות ובא שנית לאח"כ והיה לרב בבימה"ר בשיקגא ואח"כ לרב בנוירק. ונ"ג כבן נ"ט, כ"כ כסלו, תרצ"ז ויספדוהו רבנים גדולים ומצא מגו"כ בקברות וושינגטן בברוקלין. הגאון מוהרי"א זצ"ל הוא מחותנו של ידידנו הר' הגאון החכם מו"ה אליהו מרדכי הי"ו פינקעלשטיין, רב ב- בורה-פארק.

סינגער הרב ר' חנוך הענך, רב וגאון נעלה מרבני לאס אנדזשע-לעס, וכאו מחידושיו בהפרדס משנת תרצ"ז.

ס"ל בער הרב ר' דוד ליב בהרב ר' אליעזר, הרב הג' החכם השלם הרב בהעריסבורג (פענס). שנבחר שמה למלא מקום אביו הגאון הגדול שליט"א בצאתו לכהן בכהונת ראש רבני סינסינעטי. והוא מופלא בתורה ומדע.

ס"ל בערמאן הר' משה בה"ר חיים, עסקן צבורי נכבד ונודע ב- ברונזביל. מראשוני המיסדים של בית היתומים וביה"ח לחשוכי מרפא, ורב פעלים לטובת חברת „לינת הצדק" העומדת לימין חולי ישראל האביונים. וייסד גם את הת"ת „אור חדש" במזרח נ. י. וזה יותר מעשרים שנה שנבחר לנשיא ביהכ"נ המפואר „עץ חיים מחזיקי הרב", הנודע בפעולותיו

הצדיק, מגדולי יוחסין ומנכדי מון בעל התניא זצ"ל. מראשוני מיסדי הישיבה לתורת החב"ד בעיה"ק חברון תוב"א. ויכהן שמה לראב"ד להאשכנזים. נפצע קשה ביום העברות. ח' מנ"א תרפ"ט ויסבול קשה עד שינ"ב י"ב תשרי תרח"ץ, כבן נ"ז שנה. ולא נספד כי כן צוה, (והיה מחותנו של הגאון הקדוש מו"ה אברהם יעקב הכהן אורלנסקי הרב דוכרון יעקב, שנהרג עם משפחתו ביום הזעם ההוא. ה' ינקום דמם).

סלוצקי הרב ר' יצחק, הרב הגאון הנעלה, אבד"ק ברעזין בגליל מינסק. שעלה מקרוב, מחמת המציקים, לאה"ק. והוא נודע ומפורסם לצדיק.

סליווקין הרב ר' חיים שלום בהרב ר' יעקב מרדכי, הרב הג' החכם מדווינסק, בעל „אספקלריא המאירה" לתולדות חכמי התלמוד שהבר (וורשה תרס"ב—תרס"ד).

סמאהל הרב ר' יצחק אייזיק הלוי, הרב הגאון הנעלה עושה ומעשה. רועה עדת ישראל בבחכנ"ס „פועלי צדק" בשיקגה, מחשובי רבני העיר ונודע לעסקן צבורי נכבד והוא גיסו בעל אחותו של הגאון הגדול והצדיק המופלא מו"ר משה שליט"א פיינשטיין (ע"ע להלן).

סערון הרב ר' חגינה בהר"ר מרדכי, הרב המופלא מגרבא (אפ-ריקה) עושה אזנים לח"ת בהלוא"ג במאספו „כתר תורת" שעורך ומו"ל ומשתתף גם בחידושי והערותיו הוא.

סעמיאצקי הרב ר' מנחם מענדל, הרה"ג הדרשן מאסטרוכ

סירקין הרב ר' יחזקאל בהרב ר' משה, גאון מופלא וצדיק הראבד"ק קאפוסט. נ"ג א' אלול, תרמ"ט. ומפורסם בספרו הנעלה „בגין יחזקאל" חידושים במסכתות סדר נשים (ווארשא תרכ"ט).

סלובערג הר"ר אריה ליב בהר"ר נתן, גאון החזנים בדורנו שהפליא אלפי ישראל ברוב ארצות אירופה שעבר בהן, וישמיע הוד קולו ונעים ומירותיו בעמדו להתפלל בבתי הכנסיות. היה מילידי אי-לוקסט ומגרי פולוצק. חרד לדבר השם ומופלא ביראה ואהוב למקום ולבריות. בא לזקנתו לאמריקה, והאריך ימים למעלה מפ"ב שנה. ונ"ג פתאום ט"ו אלול, תרפ"ה, ומנו"כ בפרוכידנס. שם יכהן לש"ץ בנו ה"ר יוסף הי"ו (אמר המסדר: זה תודות לה' למעלה מארככים שנה. אשר התענגתי למשמע הארי הגדול שבחבורת החזנים מוהרא"ל ז"ל, בש"ק מברכים החדש סיון, תרנ"ה, בבחמ"ד אנשי ליבאוויץ במינסק. ומשנת ענג קראתי לשבת, על המראה הגדול והנהדר בקדש, מעוטף כלו ומעומר במלית מצויצת המכסהו מראשו ועד רגליו. וכל תמונה לא יראו, וקול אדיר וחזק החוצב להבות קדשי הרנה והתפלה, יוצא והולך הלוך וגדול וחזק וערב ונעים. נשמע ונראה כאילו צבאות הקדש ואראלי שחק יריעו ויזמרו ונעימות יתנו, אומרים ומדברים מגורנו, וכל העם עומדים ומשתאים, מודים משבחים ומברכים, ברוך שככה לו, יהי זכרו ברוך!)

סלונים הרב ר' יעקב יוסף בהרב ר' שניאור זלמן הרב הגאון

תרצ"ד, ויעל לאה"ק ואחרי שבתו בה איזו שנים שב לאמריקה ונתמנה לרב בפרוכידענס.

באו מהרב הגאון הי"ו ח"ת שונים ב„הבאר" ובכ"י חידושים שונים ודרושים, והוא מסבל במדות חכמים. עושה ומעשה, יברך ה' חילו ויהי חודו כזית רענן.

סקלאר הר"ר **יעקב** בהר"ר **יצחק שרגא**, עסקן צבורי נכבד במזרח ניו יארק. מילידי באברויסק, והתגורר בכערעזין פ. מינסק, ובעלומי ימיו בא לאמריקה והשתקע בברוקלין והיה מן המיסדים הראשונים של ה„תלמוד תורה דמזרח ניו יורק" ויעש רבות לקיומה והחזקתה. וזה כעשר שנים שנבחר לנשיא הת"ת, והוא עושה ומעשה ומרבה להטיב. יברך ה' חילו. ובאו ממנו דברים שונים בשאלות הזמן כהעתון „מארגען זשורנאל".

— ע —

עבער הרב ר' **יהודא**, הרב הגאון תהרף, צדיק ונשגב ראש ישיבת „תומכי תמימים" בעיר אט-וואצק, פוילין, והוא חכם ושלם, ואחד מחברי מערכת המאסף „התמים" היו"ל בורשה ע"י מחזיקי תורת גדולי החכ"ד. באו ממנו שם חידושים שונים. ושמעתי מספרים מגדל תורתו ויראתו.

עבערלין הרב ר' **אברהם עבערלי**, הרב המאוה"ג בעל „מדרש שם ועבר" בשו"ת וחיידושים ווילנה (תר"מ). מגדולי תלמידי מרן הנצי"ב זצ"ל ומנכדיו של הרה"ג הצדיק מו"ה קלונימוס קלמן מטש-אום.

שהיה מעשירי העיר ומלחמת העולם הורידתהו מנכסיו ויבוא לזקנתו לאמריקה למוכת הישיבות דפוילין וידרוש במקהלות ישרון ויעלה הדרשות בספר שחו"ל בשם „דברי מנחם" (וורשה תרח"ץ).

ספיוואק הר"ר **ניסן**, מגדולי המנצחים במנגינות ישראל בדורנו. היה לש"ץ בבעלו, ונתפרסם בשמו המהולל ר' ניסן בעלזער, ואח"כ נתקבל לש"ץ בבארדיטשוב (במקום רבו בשירה וזמרה החכם ונעים הזמירות ר' ירוחם „הקטן"). היה מופלא ביראה ומחסידי סדיגורי, ורכן של חזני הדור.

ספיר הרב ר' **יצחק יהודה**, הרה"ג מיקירי ירושלים תו"ב. חבר הקונטרס „גיא חזיון", קבץ הספדים שנשא גדולי א"י למות הגאון ר' אבא דוד זצ"ל ציטרון הרב מפתח תקוה (תרפ"ט).

ספעטמאר הרב ר' **משה יצחק אייזיק** בהרב ר' **ישראל צבי**, הרב הגאון הנעלה והדרשן המופלא. נולד בשעדליץ בחדש טבת תרנ"ו, למד תורה מהגאון מוה"ר שמעון דוב זצ"ל אנאליס האב"ד דעירו ובשיבת סלובידסא וירב חילו בתלמוד וגפ"ת. ואחרי נשאו לו אשה ממשפחה כבודה בדובובין, בא בשנת תפא"ר לאמריקה ויכהן כתור רב ודרשו במהלל „כנסת ישראל אנשי מראקו" בניו יארק. משם נתמנה לרב בבהכ"נ „אנשי צדק" מזרח נ. י. שכהו בו ב' שנים. ונבחר לרב בבהכ"נ של ההרדים „עמרת תפארת ישראל" אח"כ נתקבל לרב ודרשו דבהכ"נ „שטרי תפלה" בברוקלין שכהו בה עד שנת

עזרענרייך הרב ר' חיים יהודה, הרב הגאון המופלא מחכמי ישראל וחוקריו בדורנו. נולד בכפר זיהול (גבול ארץ הגר) בחרף תרמ"ז ויקבל תורה מהגאונים דשאמלוי, מאד, ווייטצען ובישיבת פרעסברוג ונסמך מגדולי ארצו, ואחרי נשאו לאשה את בת הג"ר יעקב שיק, נתקבל לרב בנאדאודוואר. אח"כ היה לרב בהעלישוי (מהרן) ומשם נקרא לראב"ד דקהלת החרדים בדעווא. וזה מקרוב נתקבל לאב"ד בהומענא (ציכוסלובקיה), ושם ינהל עדתו בתורה ועבודה וצדק.

הרב הגאון מוהר"ח הי"ו עשה אזנים לתורה ולחכמה, בהו"ל את ספרי רבותינו גדולי הראשונים, הפרדס לרש"י ז"ל, פירוש י"ג מדות לרם"ג ז"ל, אבודדהם וספר המנהגים עם הערותיו והארותיו ציצים ופרחים ובמאסף, „אוצר החיים" שהוא מקדש לגדולי הרבנים והחכמים בדורנו. יהי נועם ה' עליו ועל חכמי עמנו להוסיף תת חילם לאורייתא ולהפיץ אורה הזרוע לגדולים חקרי הלב.

עובדיה הרב ר' דוד ס"ט, הרב הגאון הנעלה רב ומו"צ בעיר צפרו במארוקה. חבר ספר „ישמח לבב" ומופלא הוא הרה"ג הי"ו בעונה ומדות חכמים.

עידאן הרב ר' מכלוף בהרב ר' משה, הגאון המובהק צדיק ונשגב ראש הרבנים בעיר גרבה, (אפריקה). בנו של הרב האי גאון גדול ומפורסם בחכמת האמת מו"ה ר"מ שחית נודע לאחד המקובלים הגדולים בארצו, זי"ע.

עזרין הרב ר' יהודה ליב, בהר"ר ישראל הרב הגאון מילידי

עברי הר"ר ישראל יצחק, בהר"ר דוד, הרה"ג החכם הישיש והסופר הנכבד, נולד בסובלק, ט' תמוז תרי"ט, ואביו הסוחר החשוב ואמו הצדקנית חיה גיטא נ"ע חנכוהו בתורה מילדותו. והקשיב לקח בגפ"ת מדודו הרה"ג החסיד ר' יהושע זאב זצ"ל אבנר ומהרה"ג ר' יעקב טוביה גולדברג ומהגאון ר' הלל ליבשימץ זצ"ל האב"ד וירא ברכה מרובה בלמודו, תרמ"ב נשא את בת הת"ח מו"ה אברהם ליב בראזעק, ט' רבקה תחיה, ויהי לסוחר נכבד בגריוכה והקדיש מעותותיו גם לתורה ולחכמה. ומסבה שיצא נקי מנכסיו בא בשנת תרס"ח לאמריקה וייסד ביח"ר לקופסאות וזה איזה שנים שמשך ידו מעסקו ומסתופף באהלה של תורה והשכלה, ומושביו בברוקלין. מהרה"ח הנעלה מוהר"י הי"ו נדפס ספר נכבד „ילקוט עברי", כיאורים במקראות בתנ"ך, באגדות ומדרשים ובתפלות (ברוק. תרצ"ט) ינוב בשיבה טובה לתפארת עדתנו.

עזרענבערג הר"ר אברהם ישראל, הרב הג' המופלא מגאר-ליץ. באו דבריו בהמאסף „כרם חמד" (תרפ"ט).

עזרענפעלד הרב ר' שמואל בהרב ר' שמחה בינום הרב הגאון המובהק מגדולי יוחסין ומצאצאיהם של הגאונים מוהר"ע איגר ומוהר"ם סופר זי"ע. היה לראבד"ק מאטרס-דורף והרביץ תורה בישיבה שמה, וזה מקרוב בא לאמריקה ונתקבל בכבוד גדול מאחינו ההגרים, ונתמנה לרב באחת הקהלות החשובות במורד העיר ניוירק ושמו לתהלה.

והגריי"ל המד"א דמינסק זצ"ל בשנת תרנ"ח נתקבל לרב בכערעוו-ני (גליל צרניגוב) ואחרי כהנו בה ג' שנים נתקבל לרב בביחובי-ישן. שמה נהל עדתו ו' שנה עד שחלו הפרעות בארצו ויבוא בשנת תרס"ז לונדונה, והגר"ג הכהן זצ"ל מנתו למורה ודין בבית דינו. תר"ע בא לאמריקה ויכהן פאר בבלטימור, סט. לואיס, פאסיק, וכעשר שנים היה לראב"ד בבחכ"ג הגדול לאנשי ליכאוויץ בשיקגה. תרצ"ו, כשנפטר הגאון הגדול והצדיק מוה"ר משה חיים זצ"ל רבינוביץ הראב"ד דבית הכנסת המפואר „עץ חיים מחזיקי הרב" בברונזביל, נבחר הגרש"א הי"ו למלא מקומו בקהלה קדושה זו, ושמה מרביץ תורתו בשעוריו המשניים היומיים בש"ס לדורשי תורה ותושיה. ובדרשותיו הנעלות המושכות אליהן רבים ושלמים מאמוני אחינו, החרדים לדבר ה', ושמו לכרכה. כי צדיק הוא ויראת ה' מעוזו.

מהגרש"א שליט"א נדפס ספר „דבר שמואל" דרשות לי"ג ושו"ת שונות בהלכה (תרע"ז) ובכ"י חידושי הלכות ואגדות שונים.

עלקין הרב ר' אברהם יוסף
בהרב ר' משה חיים, הרב המאה"ג רב ומו"צ בארהיוב גליל בסרביה, במקום אביו הרה"ג שנתקבל במקומו.

עמדין-באראש הרב ר' יצחק אייזיק בהרב ר' מאיר הרב הגאון המופלא מגדולי יוחסין, היה לרב ומו"צ בשאריגורד, נעמירוב, יעלים-בימגרוד ובריטשוב. היה צדיק והפליג בזקנה עצומה, ובעיר ריט-

קריטשוב. נדפס ממנו „פי אריה" איזה חידושים בכ"ק וב"מ. ובכ"י ס' על ה' נדה. באו ממנו ג"כ ח"ת במאספים שונים. מושבו בברונזביל.
עטיא הרב ר' עזרא, גאון מופלא בעוצם זכרונו. מגדולי ירוש-לים עיה"ק ור"מ ראשי בישיבת „פורת יוסף" שמה.

עלבערג הרב ר' אברהם נתן
בהרב ר' יחיאל איכל, הרב הגאון החריק ומפולפל, הרב בזגיערן, מגדולי יוחסין, וממשפחת מרן אא"ז המהרש"א וצוקל"ה. נדפס ממנו שו"ת „בית נאמן" (בילגוריי, תרפ"ד) וכו גם תשובות מאביו הג' הצ' ומחותנו הג' ר' צבי יחזקאל שליט"א מיכלסאהן. (עי' תולדותיו בספרנו דורות' ח"א, ורשה תרנ"ה).

עלקאוויץ הרב ר' לימא
בהר"ר משה, גאון מופלא וחריק ר"מ בהישיבה הראשית בסלונים בימי הג' ר' יהושע אייזיק (בעל עמק יהושע ונוע"י) והיה אביו של הרב הגאון ר' יצחק הר"מ שמה, באו מעט מחידושויו בס' ברכת משה לנכדו הרה"ג ר' משה ווינארסקי.

עלקין הרב ר' שמואל אליהו
בהרב ר' חיים יעקב הרב הגאון המובהק ומופלא בבקאות, מגדולי הרבנים והדרשנים באמריקה. נולד ביום שמתה תורה תרל"ו בנובו-אלכסנדרבסקי, ששם כהן אביו הרב הגאון בכהונת ראב"ד ור"מ ויקבל תורה ממנו ויתודע בכשרונותיו המעולים ובזכרונו המצוין. כבן י"ד כשנפטר אביו הגוצ"ל יצא ללמוד בווילנה ומשם לטלז וירכוש לו בקיאות בש"ס ופוסקים ויקבל סמיכות הגר"ש הכהן זצ"ל מווילנה

ומהו"ר פנחס זצ"ל רב באומן גליל קיוב, אחיו של הרא"ב הי"ו.)

בניו המה: הר' יעקב, ה"ר שלמה, מופלגי תורה ואנשי מעשה ושם טוב.

עמיאל הר"ר משה אביגדור

בהרב ר' יעקב יוסף, גאון גדול מפורסם בדורנו. נולד בפורווכה גליל סלונים, תרמ"ג. קבל תורה מהג"ר חיים הלוי זצ"ל ולהבדל"ח הגר"ח ע' גרודנסקי שליט"א ותיח לרב בש-וינציאן, גרויבך ובאנטברפן. תרצ"ו נתקבל לרב ראשי ב"תל אביב" ויעש לו שם בספריו "דרשות אל עמו" ו"דרכי משה" שהכיר ובכ"י ספרים שונים בהקרי חלכה ואגדה. (חתנו הוא הרב הג' מו"ה ישראל מרדכי בת"ר אשר הי"ו זאלצער, רב במרסיל, צרפת.)

ענגיל הרב ר' יוסף, גאון אמתי מופת דורנו ומגדולי המהברים בזמננו. נולד במרנא תרי"ט ויתפרסם בגלילות גליציה ופולין מאביבו, בשקידתו הנפלאה ובעצם זכרוננו, ובעודנו בעלומיו כבר בקי היה בש"ס בכלי וירושלמי וגדולי הפוסקים, והיה משכנו בבענדין. ומשם בא לקרית סופרים קראקא. יצ"ו והונף בה לראב"ד ונשא משרת קדשו עד ימיו האחרונים. ונ"ג דרב יוסף השליט והמשביר ב' דר"ח מ"ח פר"ת, בוינה, ושם נגנז ארון קדשו.

הגאון מו"ר יוסף צדיקא זיע"א חבר יותר ממאה חבורים בכל מקציעות התלמודים והפוסקים, האגדות והמדרשים, ורובם נשארו בכי"ק והנדפסים מהם: ע' פנים לתורה, שב דנחמתא, לקח טוב,

שוב לבד כהן יותר משמנים שנה. וימי חייו הגיעו למאה ושלושים ושש שנה. ונ"ג י"ו אדר תמט"ר. (אבי הגרי"א היה גאון גדול ומפורסם בדורו, הראב"ד דקונסטנטיין-ישן, והגאון מופה"ד מוה"ר חיים הכהן ראפפורט בשו"ת מים חיים (סי' ז"ך) משיבו בתוארים נאדרים בקדש, והגר"מ זצ"ל היה בנו של הגאון מרן מוהריעב"ץ זצ"ל.

עמרין-באראש הרב ר' אברהם רוב בהרב ר' יצחק אייזיק. הרב הגאון הישיש ומופלא ביראה, מרבני ברוקלין. נולד י"ג תמוז תר"ב ב-ריטשוב ויקבל תורה מאביו הגוז"ל הראב"ד דשם. וממנו בא ללמוד מהגאון המפורסם מו"ה אריה ליב באלהובר בעל "שם אריה" זצ"ל. וישקוד בתלמוד ופוסקים ויעש חיל רב ויסמכו רבו הגרא"ל להורות ולדון ויהי לרב ה' שנה במעכלי, וממנה נתקבל למו"צ במאריאן. תרנ"ג בא לאמריקה ויכהן כיו"ג שנה ברבנות בפייטסבורג ובעת משיבו בברוקלין.

הרב הגאון מוהרא"ב הי"ו מצוין במעלות חכמים. ענותן וצנוע אוהב צדקה וחסד. ובכ"י ספר נכבד בהלכה ואגדה שהגאון הגדול והצדיק המופלא בדורנו מוהרמ"ד פלוצקי זצ"ל בהסכמתו עליו מיום ב' פ' דברים, ר"ח מ"א, תפר"ו מפליא בשבחי חס' ומחברו שליט"א. יאריך ה' ימיו ושנותיו! (לזכר עולם יהיו: בנו של הרת"ג מוהרא"ב שהיה מופלא בתורה ויראה ומוסמך מו"ה חיים צבי ז"ל שני"ג טבת, תרפ"ח כבן ל"ח. והרבנים הגדולים מוה"ר יעקב יוסף זצ"ל רב בסקוויר,

והספידו הגאון והצדיק המפורסם מוה"ר אליהו זצ"ל גורדון המ"ט ומו"צ בוילנה בספרו "מערכות ישראל" (נוירק תפר"ו).

עפשטיין הר"ר זלמן, חכם וסופר מפורסם בדורנו, מטובי הציונים. עמיתם ורעם של אביר הסופרים, "אהד העם" וגאון משוררי זמננו מוה"ר חיים נחמן ביאליק ז"ל. באו מאמרו ב"המליץ" ו"הצפירה" וכמאספים שונים. בשמו הגלוי או "שלמה האלקשי". והיה פיתן ומליץ נעים, ענותן וצנוע וצדיק בדרכיו. אחרי המלחמה הגדולה עלה לאה"ק והאריך ימים ונפטר בשם טוב, ז' כסלו תרצ"ו. (עי' בהירחון, "היהודי" מהרה"ה מ"ה חיים זי"ו קורלינ-סקי (טבת תרח"ץ) מ"ש אדותו חגרש"ם זצ"ל פין, וממדותיו התרומיות).

עפשטיין הרב ר' שמואל נפתלי חר"צ בה"ד מנחם אריה ז"ל, הרב הגאון האב"ד הגירטעי-גליץ, חבר ספר, "אמרי שפר" על צה"ש, ומו"ב ביאור על המאמר אין משיח לישראל ומדבר בקץ הזמן ומלחמת גומ"ג.

עשטיין הרב ר' עזריאל בהרב ר' יהודה ז"ל, רב וגאון מופלא זקן הרבנים בשיקגה, מילידי וויגובסה, גליץ קיבנת. והיה לפניו רב בקרקוב, חר"א נקרא מבית המדרש הגדול אנשי חוקנים, בשיקגה לרב ומו"צ ויעמוד על משמרתו כל"ז שנה, והאריך ימים וג"כ א' תמוז, תרח"ץ, ויספדו לו גדולי רבני עירו.

עקפעלד הרב ר' ברוך, גאון מובהק מגדולי הרבנים בארץ הגר

אתון דאורייתא, בית האוצר (ב"ח) ציונים לתורה, גבורות שמונים, שו"ת בן פורת, (ב"ח) אוצרות יוסף (ב"ח) גליוני הש"ס (ג"ח).

ענגלענדער הרב ר' שמעון יהודא הרב הגאון הצדיק מגדולי הרבנים דפילדלפיה, והוא אבי ידידנו הרב הג' המסבל בתורה בהכמה ובמדות טובות מו"ה דוד חי"ו הרב והמטיף בישיבת רבי יצחק יעקב ריינעס בברוקלין.

ענגעל הר"ר אהרן בנ"ר חיר"ץ, הרה"ה מחבר, "לב אהרן" (ר"ת עפ"י סדר א"ב) נוירק תפר"ו. **ענגעלמאן** הרב ר' שלמה, הרב הגאון ממשיפת וחסין האב"ד דקלאדוכה גליץ קאליש, ובאו דבריו בהבאר, משנת תרפ"ה.

ענעלוב הר"ר הלל גרשון, החכם והמטיף דחיכל, "עמנואל" בנו יארק, מילידי רוסיה שבא בשחרותו לאמריקה וסתופף בבית מה"ר בסניבניטי, השתתף בעבודת האונסקלוביץ, האנגלית-יהודית והמר ספרים שונים אנגליים. נפטר בשנת תרצ"ד כבן נ"ה.

עסקין הרב ר' ג'סן בהר"ר יהודא ז"ל, הרב הגאון מופלא ביראטה, רב בהוינא, במקום חותנו חנ"ר עקיבא הכהן, (שהיה נכדו של הגאון הצדיק המפורסם מו"ה עקיבא זצ"ל מבלוצק, ואח"כ נתקבל לרב בחורדוק, גליץ ביברוסק).

עצרון הרב ר' אברהם חיים, הרב המופלא בתורה ומצוה, ש"ן בבחבנ"ס הגדול ושמש דלמא בקריה נאמנה וילנה רבות בשנים ויהי מצוין במעלות ומדות, האריך ימים ונפטר בשם טוב בשנת תרע"ז

מהגאון מוהר"א הי"ו נדפסו ח"ת רבים כהלכה ואגדה במאספים התורניים השונים ובכ"י הספרים בגדי שש (חידושים בש"ס) נהרות כבל, (על אגדות הש"ס) כתם אופיר (דרושים).

פאיאנס הרב ר' דוד בה"ר ר' שמואל, הרב הגאון המפורסם, חכם ורב פעלים. יליד העיר ניס-וויזש, ומגדולי תלמידי הגנצ"ב זצ"ל. היה לרב בסופרסלי ואח"כ בקנישין, וכשנפטר חותנו הג"ר חיים נפתלי הערץ זצ"ל האלפרין, (בהג"ר יו"ט ליפמאן) הראב"ד דביאליסטוק נתקבל הגר"ד למלא מקומו, והוא מגדולי רבני פולין ועסקן מזרחי.

פאליאציק הרב ר' שלמה בהר"ר יוסף, גאון גדול וצדיק מופלא, היה נודע מנעוריו בכל גלילות פולין וליטא בשם ה"עלוי ממיציד" (ע"ש עיר מולדתו בגליל הורדנה). יצק מים ע"י הג"ר חיים הלוי זצ"ל בוולוז'ין שחבכו והעריצו מגאון תורתו וצדקתו. והיה לר"מ בישיבת הגר"י ריינעם זצ"ל בלידא. ונקרא בשנת תרפ"א לר"מ ראשי בישיבת רי"א בניורק, ולא ארכו ימיו, ונ"נ של הגאון האדיר כליל התורה והענוה, כ' תמוז תרפ"ח כ"כ ס' זיע"א. ובאו דבריו בס' "מלכי בקדש" להג"ר חיים זצ"ל הירשענזאהן (חלק ו' ס' ז') (חתן הגוצ"ל הוא הרה"ג מו"ה ישראל מאושאוויץ, הרב בדור העם נארט קורוליינא).

פאליי הרב ר' אברהם נח, הרב הגאון החריף ר"מ בהלוסק ושקלוב. ועלה לאה"ק ונפטר שמה

ונשא משרת קדשו האבד"ק טישום. ויחבר ספרו בשו"ת בשם, פאת השדה, והוא א"ז של הרב החכם הגדול המפורסם בזמננו מו"ה יהודה ליב הי"ו פליישער, בעל "משנה לעזרה" (וינה תפר"ו).

ערדבערג ה"ר שמשון דוד אליעזר בה"ר ראובן, החכם והסופר הנעלה, נולד בלובין, כ' תשרי תר"ן להורים נכבדים ויסתופף בישיבות ויהי רבו המובהק בתלמוד וגפ"ת הרה"ג מו"ה ישראל צבי זצ"ל פיאטריקובסקי וירא ברכה בלמודיו. כ"כ ט"ו בא לאמריקה ויחל לפרסם מאמריו בהעתונים היהודיים, "ווארהייט" ואח"כ בה"אידישע טאגעבלאט", וכעת הנהו אחד מחברי הערכת העתון "דער טאג", ויעש לו שם בין היראים במאמריו הנעלים.

הסופר הנכבד הזה העתיק ליהודית, "דניאל דירונדה" (תרע"ט) ואת הספר "זכרונות לבית דוד" (תרפ"ד) וכשבקר את ארצנו הקדושה דפוס ספרו, "פארט אאיד אין אמריקה" (תפר"ו).

— פ —

פאונאנסקי, הרב ר' אליהו בה"ר שמואל, הגאון הגדול המפורסם החכם השלם. נולד ג' סיון תר"מ באשענשין. היה לתלמידו המובהק של הגאון ק"מ מו"ר אברהם זצ"ל מסוכטשוב ובהרבותו חילו בש"ס ופוסקים סמכהו רבו מאור הגולה ועוד גאוני פולין. תרס"ז נתקבל לרב דכאדעטש ושמה מנהל עדתו בתורת אמת ולקח טוב. ושמו לתהלה ולברכה.

ואחרי נשואיו היה לרב כעשר שנה בקאמיי. משם נתקבל לרב בסאלאק. תרפ"ד בא לאמריקה ויהי הרב דבהמדה"ג דברונזביל. תר"ץ נבחר לר"מ ולרב בישיבת „רבי חיים בר-לין" הגדולה שם ומאז עומד על משמרתו הכבודה להפיץ תורה ולקה טוב לזקנים ונערים יחד.

הגרמ"ז הי"ו הוא גיסם של הג"ר אליעזר לעווין מו"צ בורשה, ר' יצחק דובער אב"ד דלומאז ור"י ליב וצ"ל אב"ד דמישעניץ ור' אלטער יעקב מאיר בריזמן האב"ד דלאפי.

פאצאנאווסקי הרב ר' יוסף בהרב ר' **משה יהודה**, גאון מופלא בבקאות מגדולי יוחסין בפאביאניץ. חבר ס' גדול ונעלה „ילקוט פרדס דוד" לבאר כל המירא ברש"י ורמב"ן וז"ל שעל התורה. ונדפסו ממנו לע"ע ע"ס בראשית, שמות, ויקרא. וחבר ג"כ ספר „פרי יוסף" עמ"ס גטין. והוא מחותנו של הגה"ג מוה"ר שלמה יהודה ליב הכהן האב"ד דזגערש.

פארט הרב ר' **יעקב משה**, הרב הג' חו"ב צנוע וענותן. היה רב בדוגלישוק ובא לאמריקה ויכהן ברבנות בברונזביל ואח"כ בבחמ"ד תפארת ישראל דפלטבוש ונ"נ ער"ח שבט תר"פ כבן מ"ה.

פארטנאי הרב ר' **ברוך בר' שלמה**. רב ודרשן בבחמ"ד אגדת אחים ברחוב מאלטא, ברוקלין. ונפטר כבן מ' כ"ה אלול תרפ"ט. והיה עושה ומעשה, לזכר עולם יהיה.

פארער הרב ר' **יהודה ליב**, הרב הגאון הצדיק הרב דהאליאק, מאסס. מופלא במדות חכמים והיה

ויספידוהו הגאונים מוהראי"ה קוק וצ"ל ולהכדל"ח מוהרא"ז מלצר ומוהי"מ חרל"פ.

פאלייעוו הרב ר' **משה אתרן** בה"ר **ישראל**, הרב הגאון המוכהק שגון וחרף. נולד בטימקוביץ תרמ"ט, ויהי רבו הראשון אביו ה"ר הח' וממנו בא לקבל תורה מהגרא"ז מלצר שליט"א בסלוצק ויסתופף בישיבתו שש שנים ויגרוש. לו בקיאות בתלמוד ופוסקים ויסמכהו רבו הי"ו בעוד לא מלאו לו כ' שנה. וכשנשא לו בתו של הסוחר הנכבד ר' אברהם הארמן, מ' רחל תחיה, היה לסוחר ורבי עתותיו הקדיש לגפ"ת ובא בחליפות מכתבים בחידו"ת עם גדולי ליטא. תרפ"א בא לאמריקה ונבחר לר"מ בישיבת רי"א בניירק. ושם מפיץ תורתו התמימה בין תלמידים מקשיבים.

מהגאון המופלא מוהרמ"א הי"ו נדפסו הספרים: „מחנה ישראל", (נוירק תר"ץ) „באר אברהם" (נוירק תרצ"ט) בחקרי הלכות ושבחים החכמים. ובאו חידושי בהמאספים נר מערבי והפרדס ובכ"י חידושי הלכה רבים.

פאלישיץ הרב ר' **יהודה הרב הג' מחכמי ירושלים תוב"א**, והיה מלפנים הרב בבחמ"ד ליגובקה בפ"ט טרבורג. חבר ס' „אחות יהודה", בהלכה ודרושים (ירושלים תרצ"א).

פאם הרב ר' **מאיר זאווייל** בה"ר **משה דוד הכהן** הרב הגאון החו"ב ודרשן נעלה. נולד במעלניק וקבל תורה בישיבות רוסיה ויטלא כרסו בש"ס ופוסקים בעודנו צעיר, ויבחרהו לחתן בעד בתו הגרש"ד וצ"ל אנאליק (עי' תולדותיו אות א')

והמופלא בבקאות מגדולי יוחסין נכדם של הגאונים מו"ר אריה ליב מקובנה ומו"ר יוסף זצ"ל מסלוצק. היה לרב בפרור „אזאריציע“, במלוצק. ובמלחמת העולם התגורר בכרנוביץ ובוורשה. תרפ"ה בא לאמריקה ויהי לרב בבהכ"נ „בית אל“ בכורה-פרק בברוקלין. ובן-עירו הגביר הנדיב מו"ה מ. קולאק והנדיב היקר וי"א מו"ה אברהם מאיערס הי"ו החזיקו בימינו ויתמכהו בכבוד ונ"נ ר"ח כסלו תרצ"ט כבן הס' שנה. (ובאו דבריו ב„הבאר“ תי"ל ע"י הגאון מוהרצ"ה פרידלינג שליט"א).

פיינשטיין הרב ר' דוד, הרב הגאון הצדיק האב"ד דאוודא ואח"כ דסטאראבין, והיה חתנו של הגאון הצדיק וחכם מו"ה יצחק יחיאל זצ"ל האבד"ק קורעליץ בגליל מינסק. וגיסם של הגאון הגדול מו"ה אליהו הלוי זצ"ל פיינשטיין האב"ד קלעצק ואח"כ בפרוין (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס ס' א' (וורשה, תרנ"ה) ולחל"ה הגאון הצדיק מו"ה יעקב שליט"א קאנטרוביץ הרב דטרענטאן. ונ"נ דרב חסדא ז"ך תשרי תרפ"ח. והוא אביו של הג' ר"מ הי"ו דלהלן.

פיינשטיין הרב ר' משה בהרב ר' דוד, הגאון הגדול המופלא בדורנו בבקאות הגדולה, צדיק ונשגב. נולד באוודה (מקום שם היה אביו הגזצ"ל הרב) ז' אדר תרנ"ד, ויצטין מילדותו בהתמדתו העזה, ועוצם כשרונותיו ומדותיו התרומיות ובעודנו בעלומיו בקי היה בש"ס ופוסקים כאחד גאוני הזמן. ומצניעותו וענותו הטהורה לא יצא

לפנים אב"ד דעיר וואכאלניק, ושמו נודע לתהלה ולברכה.

פארפעל הרב ר' יהודא ליב, הרב הגדול בתורה ויראה והדרשן המופלא. המ"מ בראקאוו ואח"כ באשמינא. חבר „בית יעקב“ אוסף דברי הגאון המ"מ מדוכנא זצ"ל על תהלים והוספתו „וזאת ליהודה“ ובאו דרשותיו ב„הבאר“, וקונ' „האחד אליעזר“ הספד על הג"ר אליעזר מד"א דמינסק, (ווילנה, תפר"ה).

פולונסקי הרב ר' אברהם יצחק, הרב הנ' הצדיק הרב ומו"צ בקאליבלאט גליל קיוב. ונ"נ י"ט טבת תר"ס, והוא חותנו של הרב הגאון מו"ה משה צבי הי"ו ראבי-נאוויץ מרבני כרונזביל. (וע"ע להלן).

פוסק הרב ר' הלל בהרב ר' אליהו, הרב הגאון החכם השלם הרב דטאטרנבור, חבל בסרכיה. בעל „דברי הלל“ ב"ח והו"ל הס' „פסקי אליהו“ למר אביו הגאון הצדיק המפורסם בעל תש"ו מור ואהלות וכורת חברית.

פופקא הרב ר' אריה ליב בהרב ר' ישראל מאיר הכהן, הגאון הצדיק והמופלא בשקידה צנוע וענותן. השתתף הרבה בחבורם ועריכתם של ספרי מר אביו מופת דורנו ובהפצתם בתפוצות יהודה, ומזכירו אביו הגזצ"ל באיזהו מקומן, ונ"נ דהארי שבחבורה למעלה משבעים בראדין בשנת תרצ"ט. לזכר עולם יהיה צדיק בן צדיק.

פיימער הרב ר' יוסף בהרב ר' מאיר, הרב הגאון החכם השלם

פילווארג הרב ר' יונה בה"ר שלמה, רב גדול בתורה ובחכמה. מגדולי אומאן גליל קיוב. חבר ס' נעלה על הראב"ע שעל התנ"ך בב' חלקים בשם „בני רשף“ (פיעטרקוב תר"ס).

פינס-צוכטמאן הרב ר' אורי יעקב בהר"ר נפתלי הערץ, הרב הג' ממיוחסי מינסק, והתגורר בקא-זאן-הורדוק, וחבר ס' „אור יעקב“ על אגדות הש"ס (וילנה תר"ן).

פינקעלשטיין הרב ר' אליעזר אריה לייב בהרב ר' שמעון יצחק הלוי, הרב החכם המפורסם. נולד י"ח תמוז תרנ"ט בסינסינטי, מקום שמה כהן אביו ברבנות, ונתגדל מילדותו בתורה וחכמה ויצטין בשקידתו הגדולה בספרי הקדש כבספרי החול. בשנת תרע"ט נתקבל לרב בבהכ"נ קהלת ישראל בנוירק ואח"כ נבחר גם לאחד מגדולי המורים בבהמ"ד לרבנים שמה. חבר באנגלית ספרים שונים וכיחוד ע"ד הפירושים, והוא מופלא במדות חכמים.

פישמאן הר"ר יעקב בהר"ר שמואל ברוך, חכם וסופר יהודי ועסקן צבורי נעלה, נולד בראדזי-לובא למשפחה כבודה, ז' ניסן, תרל"ח, ויתחנך בתורה ותלמוד ויסתופף כשנתיים שנה בישיבת לומזה המפוארה וירא ברכה בלמודי הקדש. כבן י"ב בא ניו יארק ויהי לתלמיד בישיבת „עין חיים“ שבה. בשנת תרס"א נמנה בין עוזרי ה„טאגעבלאט“ הניו יארקי וממנו הפקד לאחד מחברי מערכת ה„מארגען זשורנאל“. תרצ"ו, אחרי שנפטר

שמעו בעולם זולת בהתקבלו בשנת תפא"ר, לאב"ד דלובאן, שאז החלו רבים מגדולי הרבנים לפנות אליו בשאלותיהם, ותשובותיו הכריזו על תורתו הרחבה ועוזו גאונו ונתפרסם לאחד מיחידי הדור. תרצ"ז בא לא-מריקה וגדולי אחינו בנוירק מנהו לר"מ ראשי של ישיבת „תפארת ירושלים“ הגדולה שם. ושם מרביץ תורתו התמימה, יפרח כתמר אדיר התורה והמצוה הזה! בכ"י הגנ"י שו"ת וחידושי הלכות רבים ובאו מעט מהם ב„המסלה“ ו„הפרדס“. (הגר"מ שליט"א הוא גיסו של מר ידיננו הרב הגאון החכם שיראנו קודמת מו"ה ראובן הלוי ה"ו לי-וואוויץ).

פיין הרב ר' שמואל מנחם בה"ר צבי שכנא הלוי, הרב הגאון והדרשן השלם, נתגדל בתורה בישיבת סלונים, ראדין, וולוז'ין וקוב-נה וקבל סמיכות הגאונים מוהר"מ דאנישעווסקי, ש"ב הג"ר בנימין זצ"ל אייזענשטאדט והג"ר יוסף יוסף ראזין זצ"ל. והיה רב בעירה אפשא, ובפרוץ המלחמה כהן בתור רב בוולדימיר, מוסקבה וטווער. ובכואו לאמריקה היה לרב בדטרויט חבר ספרים שונים בדרוש, ומהם „זכרון שמואל“ „איתן שמואל“ וביהודית „פון אייביגען קוואל“. ונ"נ בשנת תרח"ץ.

פיינס הר' יוסף, עסקן צבורי נעלה וציוני נודע בברוקלין. היה נשיא „מחזיקי תלמוד תורה“ דברה פרק ומיסד בית החולים יונייטער איזראעל זיאן האספיטאל. משכיל ונדיב, ונ' בשנת תר"ץ.

אמו של הרה"ג הי"ו היא נכדת הרב החסיד והנדיב המפורסם בדורו ר' צבי הירש ז"ל זשעלינער, חותנו של הגאון החרדי מו"ה משה זצ"ל ליפשיץ האבד"ק לאדז, וממשפחת הגאונים מוהרא"ל זצ"ל צונץ ומו"ה ישראל יהושע זצ"ל מקוטנא ולמעלה בקדש. ובכ"י ספרים וחדושים שונים אשר יקוה להוציאם לאור, והוא חבר נכבד לאגוהר"ב החרדים באמריקה. יאריך ה' ימיו ושנותיו. (למזכרת נצח ישאר שם אשת הרה"ג, הכבודה והמצוינת מנשים בטוב לבבה, ורוחה הנדיבה מ' נחמה ז"ע שנפטרה ג' מ"ח בשנת תרצ"ג).

פלאטקין הרב ר' **אברהם** בה"ר **שניאור זלמן**, הרב הגאון המו"צ ורב דשעליבה-דוקשיץ גליל איהומען כחמשים שנה, בעל „עומקא דדינא" בטהרות בנות ישראל. (וורשה, תרע"ד).

פלאטקין הרב ר' **אריה לייב** בה"ר **דובער**, הרב הגאון החכם ושלם, מרבני מזרח נ. י. נולד ב-סלוצק ויקבל תורה מהג"ר זלמן זצ"ל הר"מ בבוכרובסק וירב חילו בתלמוד ופוסקים בעלומיו. תר"ן בא לאמריקה ויכהן בכהונת רב בבייג-גאר, מיינ. וזה כשלשים שנה שהשתקע במזרח נ. י. והוא מטובי רבני קהלת ישראל שמה. מופלא ביראה עושה ומעשה.

הרה"ג מוהרא"ל הי"ו הנהו חבר נכבד לאגוה"ר החרדים באמריקה, ולו אוצר ספרים יקרים נעלה, ונדפס ממנו באנגלית ספר בחגי ישראל ומועדיו, ובאו תשובותיו ב„המאסף" (קראקי, תרפ"ט) ובכ"י ח"ת ומאמרים שונים.

החכם והסופר המופלא מו"ה פרג' ז"ל ווערניק, העורך הראשי של „מארגען זשורנאל", נתקבל החכם מוהר"י למלא מקומו. וישא משרתו זו שתי שנים, ובמשכו ידו ממנה, לא חדל מכתוב בו מאמריו היומיים „מיום ליום" המלאים תכן וענין רב. החכם מוהר"י הי"ו, הוא גיסו של הרב הגאון הצדיק מו"ה אשר ליפמאן זצ"ל זרחי, מגדולי רבני סט, לואיס. (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה. **פלאטא** הרב ר' **אברהם**, הרב הג' מו"צ באטלנטא, אמריקה, ונ"נ בשנת תפר"ו, בן מאה ושבע שנים. (עי' הירחון „אפריון" קבץ שלישי צד י"ט).

פלאטא הרב ר' **פייביש פישל** בהר"ר **שמואל יצחק הלוי**, הרב הגאון הנודע לתהלה, ממשפחת יוחסין. נולד לאביו המופלא ביראה ובמדות ולאמו הצדקנית והמלומדת מ' מלכה, כ"ה מ"ח תרל"ד, וילמוד תורה מהרבנים הג' ר' יהושע מרדכי ומבני ר' בנימין זאב צוקערמאן ז"ל. וירא ברכה רבה בתלמוד וגפ"ת, וכשנשא בת דודו הגביר החסיד ר' חיים יחזקאל הלוי ז"ל צוקערמאן היה לסוחר ורוב עתותיו הקדיש לתורה וילמוד גם תורת השו"ב. תרס"א בא לאמריקה ואחרי שסמכוהו לרב ולמו"צ גדולי הרבנים, היה לרב בבית המדרש לספרדים בהארלעם, ניו יארק, ובעדת אנשי פוילין שם, ובבואו בימים לרגלי חולשתו עזב את הרכנות וזמנו מסור לקדשי תורה והמעשה הטוב. ובאו דבריו בהירחון הרבני ה„פרדס".

בשנת תרנ"ה, אחרי שנפטר אביו זצ"ל בא לישיבת לומזה ויהיו רבותיו הגאונים ר' דוד טעביל דייט-נובסקי ור' בצלאל ממיר. משם בא לישיבת ראדין בקבוצו של מרן בעל הפץ חיים ויסתופף בה ב' שנים, וירכש לו בקיאות בג' הבבות ובכל מסכתות הסדר נשים ומפרשיהן. אז בא לסלובודקה שהתמיד בה כשבוע שנים ויהי מבחירי תלמידי הגרמ"ט עפשטיין ומאהוביו. כי רב חילו בש"ס ופוסקים ויסמכהו רבו המובהק הזה וגיסו הגרא"ז הי"ו להורות ולדון. ואחרי נשאו לו את בתו של הסוחר מוקיר התורה וי"א ר' צבי מדרשונישוק, הכבודה מ' נעה תחי'—נבחר בשנת תרע"ג לרב בטשיטשערין. תרע"ד בא לא-מריקה ונתקבל לרב ואב"ד בקעני-טאן לכל בתי הכנסיות שבעיר. ויכהן בה י"א שנה (בתוך הזמן הזה שמש כג' שנים כתור רב בבתי הכנסיות „בית יעקב" ו„אהבת שלום" בעיר קולומבוס (אה"א), ותקן מצב החנוך והכשרות) וייסד בית ת"ת ובית הכנ"א מפואר, ויתקן בה עוד תקנות טובות. ממנה נקרא לאבד"ק כבריזשפארט, מקום שם מנהל עדתו על מבועי התורה והעבודה. והוא רב פעלים לתורה ולתעודה, ועסקן גדול צבורי. המקום יהיה בעזרו.

מחרב הגאון הנעלה מוהר"א הי"ו באו ח"ת שונים ב„גדיל תורה" וב„הפרדס" ובכ"י ס' „פרי אפרים" בהלכה, ודרושים שדרש במקהלות. (חתנו הוא הרב הג' עדיו לגאון החה"ש מו"ה חיים הי"ו אלעזר, מרבני ברונקס).

פלאצקי הרב ר' חנוך העניך
בהרב ר' מאיר דן רפאל, הרב הגאון המופלא מאטוואצק. הו"ל ה„מלואים" לכלי חמדה שחבר אביו הג' זצ"ל פיעטרקוב (תרח"ץ).

פלעקסער הרב ר' יעקב בהרב ר' אברהם הכהן, הרב הגאון המובהק חכם ושלם במדעים. נולד תרכ"ט באוטיאן. מגדולי תלמידי הגאונים נצי"ב והרחח"ס זצ"ל בוולוז'ין, שמלא כרסו בש"ס ופוסקים בעלומיו וכשסמכוהו גדולי ליטא נתקבל בעצת הג"ר מאיר שמחה זצ"ל לאב"ד דיעקובשטאדט, ובשנת תרס"ח נבחר לאב"ד בפרידריכ-שטאדט. במלחמה הגדולה הגלה לירוסלב שבה גלו אלפי נודדים וירב הגר"י הי"ו לעשות לטובת הנדחים גדולות ויכהן שמה כתור רב עד שהוכרח ממפירי הדת לצאת לאמ-ריקה בשנת תרפ"ג. ויתקבל לרב בפליינפעלד ומשם נקרא לכהן פאר בניו הייווען, מקום שם ינהל עדתו כתורה ודעת. והוא נודע לתהלה בין גדולי הרבנים באה"ב.

מהגאון החכם הי"ו נדפס ספר נכבד „דבר ליעקב" (נזירק תרפ"ג) בדרושים נעלים, ובכ"י ח"ת רבים כהלוא"ג.

פעלקאוויץ הרב ר' אפרים
בהרב ר' נחמיה הרב הגאון המופלא והדרשן המהולל. נולד י"ד סיון, תרמ"ד בטשעכנאוויץ, ואביו הרח"ג ואמו הצדקנית מאשע ממשפחת עפשטיין המיוחסת. בעודנו ילד קטן נתנוהו ע"י מוהכרי המלמדים בעיר ויתודע בכשרונותיו המצוינים, עד שבהיותו בן שמנה שנים בקי היה בעל פה במס' ב"ק עם פירש"י.

מהגאון החסיד מוהריי"ל זצ"ל נשאלו הרבה מכי"ק. ולא נדפסו לע"ע זולת מעט ע"י בנו הרב הגאון החכם נועם המדות מוה"ר אליהו הי"ו הרב דגאראדי. והם חידושים על המשניות (וילנה תרס"ח) בשם „אור גדול" ועל ה„נודע ביהודה" שי"ל בשנת תר"ס בוויילנה עם ההוספה „וזאת ליהודה", אשר נערכה ונסדרה בעזרת צורי וגואלי, על-יד המסדר הספר הכהה. מלבד איזה תשובותיו שנדפסו בספרי חכמי הזמן. מכניו הם הגר"א הנ"ל, והרה"ג החכם מו"ה משה הי"ו מטלז, הנודע בספרו הנעלה „מדרש הרפואה" שחבר הכולל כל תורת הרפואה שבבבלי וירושלמי מכילתא ספרא וספרי, תוספתא וזוה"ק (תל אביב תרפ"ו-פ"ט) וחתניו הם הגאון מוה"ר אליעזר זצ"ל ראבינוביץ, שמלא מקומו במינסק, ולהבדלח הגאון מוה"ר אברהם דוב כהנא-שפירא שליט"א האבד"ק קובנה (ע"י תולדותיו בספרנו דור' האח', ספר א').

פערלמוטער הרב ר' אליעזר
בהרב ר' משה, הרה"ג המופלא ביראה והמנעים זמירות ישראל הש"ץ בלודז. (אביהם של הגאונים מו"ה אברהם צבי הראב"ד דוורשה ומו"ה משה דומ"צ בלודז והרה"ח מו"ה אריה שמחה ש"ץ שמה) ונדפס ספרו בביאורים על תנו"כ בשם „אבן משה".

פערלאו הרב ר' נחום מרדכי
ישראל שמעון. הרב המאוה"ג והצדיק המפורסם מגזע גדולי ישראל. הרביץ תורה והעמיד

פעפפער הרב ר' אלטער
שאו"ל בהרב ר' ישראל אלימלך,
הרב הגאון המחודד ומפולפל. יליד קלוטנא, אצל קראקא. (ח' ניסן תרל"ד) למשפחת יוחסין מוצאה מהגאונים מוהר"ש קוידונודר מוהר"ש מוהר"ר העשיל זצ"ל, ויקבל תורה מהג"ר יחיאל הלוי זצ"ל מסטרי, וכשנסמך היה לר"מ בסרט. עת"ר בא לאמריקה ונתקבל לראב"ד ומו"צ בבח"מ הגדול אנשי אונגארן ובבה"מ אנשי מארמאראש בגוירק. והדפיס בחייו ב' חלקי ספרו שו"ת „אבני זכרון" ובהם גם פלפולי דרשותיו והדרניו שהגיד. ואחרי פטירתו (י"ט ניסן תרצ"ו) י"ל החלק הג' ע"י חתנו שנבחר למלא מקומו.

פערלמאן הרב ר' ירוחם
יהודא ליב, הגאון האמתי, צדיק ועניו מיחידי הדור, ומפורסם בשם „הגדול ממינסק", אין ערוך לעוצם עמקותו ובקיאותו והתמדתו הנפלאה. מילידי בריסק דליטא ומאביבו יצא שמעו בשם „העלוי מבריסק" וגאוני עיר תהלה זו, נבאו לו בעודנו נער עול ימים, כי יהיה אדיר התורה. שמש בקדש מראש בעירה סעלץ. משם נתקבל לראב"ד דעיר הגלילית פרוזיאני בחבל גרוד-נה. וממנה הורם למרא דאתרא בעיר הגדולה של חכמים וסופרים ונדיבי עם מינסק הליטאית. והשיב תשובות לרבים מגדולי הדור, ונ"ג דרב האי גאון מופת דורנו לפתע פתאום ז' שבט שנת תרנ"ו, ויספדו לו גדולי הרבנים כי נשבה ארון הקדש.

היה רב ומ"מ בכהמ"ד, "זוכחי צדק" בנעשויו בימי הגאונים ר' יהושע זצ"ל ור' אליעזר יצחק ליפמאן זצ"ל. הצטין בבקיאותו הגדולה בו' סדרי המשנה ומפרשיהם בענותו ומדותיו. אהוב לשמים ולבריות. והיה גיסו בעל אחותו הצנועה מלכה נ"ע, של הג"ר יוסף דובער זצ"ל אבד"ק בוכר, ונ"נ כבנשיקה כבן ע"ד, ב' ניסן תרס"א, והוא אחיו הצעיר של הר"ש דלהלן.

פרומקעס הרב ר' שמואל הרה"ג הצדיק המפורסם בשם "הרבי מקווימיר" מנעשויו, למד ולימד והתנהג בפרישות וחסידות ולא חלץ תפלו גם בשוקים ורחובות והמונים נהרו להתברך סמנו ולא חפץ לקבל שום פדיון. ונ"נ דרב שמואל, בן ע"ד, י"ב אייר תרמ"ט. והיה גיסו של הג"ר נחום שמש זצ"ל מהורדנה, וחותנו של הרה"ג מו"ה דובער זצ"ל היילפרין רב בנו ארק (עי' ספרנו חכמי ישראל באמריקה, נזירק תרס"ג).

פרידלאנד הר"ר חיים אברהם בהר"ר **משה**, חכם וסופר ומשורר מגדולי התחיה העברית באמריקה. מילידי הורדוק בליטה שנתגדל על התלמוד ויהי מופלא בכשרונותיו וידע איזו מסכתות בע"פ בעודנו נער ובא לאמריקה כבן י"ב ויוסף חילו בתורה וחכמה, ויהי הראשון שיסד ביה"ס לבנות ישראל בני יורק שנתפרסם לתהלה, ויהי למופת. ואחרי שרתו בה כעשר שנים נקרא בשנת פר"ת לעמוד כראש בתי הת"ת בקליבלנד, ויעש רבות לתחית שפ"ע והפצתה בין נעורינו, ולחבת ציון וקדשי ישראל, ותשב

תלמידים רבים. והיה נודע בשם הרבי מנוכו-מינסק בפוילין. ונ"נ י' טבת תרצ"ג. והוא אבי הבא להלן. **פערלאון הרב ר' נחום מרדכי** הרב הג' עדיו לגאון וצדיק בדרכיו. למד תורה מאביו זצ"ל ומהגאון הצדיק מו"ה יוסף ליב זצ"ל אבד"ק קאליבעל. תרפ"ז בא לאמריקה ויתישב במזרח נזירק. ושמו לתהלה בתורתו וצדקתו. ברכת ה' תחופפהו. **פרדס הרב ר' שמואל אהרן** בהרב ר' שלמה נתן הלוי, הרב הגאון המפורסם עושה אזנים לתורה מגדולי יוחסין. היה לפניו רב ור"מ בזוירצה ובנדין בפוילין ואבד"ק טשטשאקאוו, ובכואו לאמריקה, משכן כבוד תורתו בשיקגה, והוא עורך ומו"ל את הקבץ הרכני החדשי "הפרדס". בו לוקחים חלק גדולי הרכנים באה"ב. והוא אחי הרב הגאון מו"ה אברהם ישכר הלוי הי"ו האב ב"ד דדענקוב בסביבות אס-טובצי בפוילניה.

פרנקפורט האדון פעליקס מגדולי חכמי תורת המשפטים והדינים באמריקה. נשא רבות בשנים משרת פרופיסור בהמכללה "הארווארד" הגדולה. ומשם בחרהו הנשיא החכם, מיחידי חסידי העמים בדורנו, פרנקלין דילאנא רוזבלט, לאחד השופטים בבית המשפט העליון שבארצות הברית אשר בוו-שינגטון הבירה. ונדפסו ממנו ספרים שונים בחקרי הדינים ומיצוייהם, שעשו לו שם גדול. והוא מילידי וינה שהובא לאמריקה בילדותו.

פרומקעס הרב ר' פסח כהר"ר דובער, הרב הגדול בתורה והדרשן המופלא. מילידי קורעליץ.

וצ"ל הרב דקראקי בליטה. (נ"נ בדמי ימיו י"ד אייר תרנ"ו) ויסתופף במלז וסלובדקה ויצטין בכשרונותיו, תרנ"ט נשא בת טובים ממשפחת הג"ר חיים וצ"ל מוולוז'ין ויסע אח"כ לקובנה, ויוסף שקוד בגפ"ת וירב חילו בש"ס ופוסקים. ויצא שמעו לתהלה בתורתו וחכמתו, וכשיסד הג"ר יוסף ליב בלז' וצ"ל הישיבה בשדוכה מנה את הרא"ם לאחד ממנהליו. תרס"ט היה לרב בבית המ"ד הגדול דמנטשסטער באנגליה. תרע"א בא לאמריקה ונתמנה לרב בטרנטון. ויכהן גם לר"מ בישיבת רי"א בניורק. תרפ"ב נתקבל לאב בד"ק עליוזטה ושם נשא משרתו י"ב שנה עד יומו האחרון י"ד תשרי תרצ"ד.

מהגזצ"ל באו ח"ת במאספים שונים. ובשנת תרפ"ט הו"ל בעיה"ק ירושלים ת"ו ספרו בשו"ת ודרושים בשם „המאור“, ונדפס ממנו ביהודית: „א האנד בוך פאר דיא אידישע פרויען.“

פריעדמאן הרב ר' צבי הירש
בהר"ר מנחם שמחה הרב הגאון המופלא מגדולי יוחסין שבא לזקנתו לאמריקה ונתקבל לרב ומו"צ בקהלת ישרון בניורק. ולפנים היה לרב בהאטסיג. (הגר) חבר ספרים שונים ומהם „צבי חמד“ ו„כח התורה“ כנגד הס' „כחא דהתירא“ של הגאון הגדול והצדיק מוהר"י אליקום הי"ו גולדברג בשריותא דאתתא. (עי' לעיל אות ג') וראיתי שהגאון והצדיק המפורסם מו"ה הלל הכהן וצ"ל קליין הפליג בשבח הגרצ"ה הי"ו.

רוחו אל על בשנת השבע וארבעים לחייו, י"ח מנ"א, תרצ"ט, וכבוד גדול נעשה לו כמותו. ורבים מחכמי ישראל וסופריו מערים שונות באו ללותו. לזכר עלם יהיה רב התושיה! מהרה"ח המופלא מוהר"ח א"נ"ע באו מאמרים ושירים בעתונים ומאספים שונים ונדפסו ממנו ספורים רבים בעד ילדי עמנו בשם „ספורים יפים“ אשר נפוצו כארצות שונות. וספר שירי שזכה לפרס, והשאר ספריה גדולה מבחירי הספרות העברית והלועזית.

פרייז הרב ר' מאיר ליב
בה"ר יצחק צבי, הרב הגאון החכם הראב"ד ור"מ דנאדי-שוראן, הגר. העמיד תלמידים גדולי תורה, והוציאו לאור מדרשותיו הערוכות בטעם לשבח בשם שבט מישור.
פריידין הר"ר מנחם מענדל
בה"ר לוי, הרב הג' הישיש מרבני ברונוזביל. נולד בוועטקי ח"י ניסן כתר"ו ולמד תורה מהרה"ג מוה"ר דובער ליפשיץ וצ"ל בעל גולות עליות ונסמך מהגאונים ר' רפאל שפירא ור' יעקב מאיר וצ"ל ממינסק והיה רב ומו"צ בטשארי. ולזקנתו בא לאמריקה ונמנה לרב בקהלת אנשי דוקשיץ בברונזביל. ונדפס ממנו ס' „עליות מנחם“ חי' בפ"ק דב"ב (פיעטרקוב תרס"ז). והוא אחיו של הרב הג' מו"ה יהודא ליב נ"י פריידין רב ומו"צ בפוסטוב, גליל ווילנה.

פרייז הרב ר' אלעזר מאיר
בה"ר אלחנן, הרב הגאון החריף ובקי ושלם, נולד תרל"ח בכירז ורבו הראשון היה אחיו הבכור הגאון והסופר המפורסם מו"ה יהושע יוסף

העשל, הרה"ג הצדיק ונודע למקובל. מילידי עיה"ק תוב"א וחכמיה והיה תלמיד בחכמת האמת להגר"א ששון זצ"ל בעל "שמן ששון". חבר הגהות ובאורים לס' אוצרות חיים לרבינו חיים וויטאל זצ"ל (ירושלים תרמ"ש) ונ"ג י' סיון תרס"ב, והוא אבי הרמ"מ הכא להלן.

פרענקל-תאומים הרב ר' **מנחם מרדכי**, הרב הגאון החכם והדרשן המובהק, מגדולי רבני פיל-דלפיה, נולד בעיה"ק תוב"א, כ"ב תמוז תרמ"ב. קבל תורה מהגאון ר' ישעיה ומבנו הג"ר יעקב אוריני-שטיין ר"מ "אוהל משה" ואח"כ היה לתלמיד מובהק להגאון האדיר מו"ה יצחק ירוחם זצ"ל דיסקין ורב חילו בש"ס ופוסקים וירכוש לו ג"כ חכמה וידיעת השפות ערבית, אנגלית, צרפתית וגרמנית. ויעש שם בתורתו וחכמתו תרפ"א בא לאמריקה ונתקבל לרב ור"מ ראשי בשיבת רבי חיים ברלין הגדולה בברונזביל ויעמוד על משמרתו הכבודה חמש שנים ומחצה. אז עלה לאה"ק מולדתו. שמה סדר חידושו ומאמרו ורבי תורתו וישב לאמריקה ותנתן עליו משרת רב ור"מ בשיבת משכן ישראל הנודעה בפילדלפיה ונתקבל ג"כ לרב בשלשת הקהלות אשר במערב עיר זו.

מהרב הגאון מוהרמ"מ הי"ו נדפס ספר גדול ונכבד, "דרוש וחדוש" (ירושלים, תרפ"ט) על ששת הפרשיות הראשונות שבס' בראשית ובאו חידושו ב"תורה מציון", "איר תורה" ועוד. ובשו"ת "דבר אליהו" להגאון האמתי מו"ר אליהו זצ"ל

פרסקי, הר"ר **דניאל** בהר"ר **יצחק**, חכם וסופר מופלא וחוקר הלשון העברית. נולד למשפחה כבודה במינסק, י"א מנ"א תרנ"א. ונתגדל בתורה והשכלה מאביבו ויתנכר בכשרונותיו המצוינים וחבתו לציון ושפתה מעלומו. כבן ט"ו בא לאמריקה ויהי למורה עברי בנוירק ויעש רבות ונצורות להפצת שפת עבר ותחיתה בארצות הברית וישתתף במאמרו בכל העתונים והמאספים העברים שהופיעו באמריקה, וזה איזה שנים שהוא עורך את ה"דואר לנער" שיצא מיכא הטוב בין גדולי המורים והמחנכים העברים. ונדפסו ממנו הספרים: "המדבר עברית", "צחוק מא"י", "ששון ושמחה", "לאלף ידידים", "מקרא לנער".

החכם והסופר המצוין בסגנונו המובהק מוהר"ד הי"ו, הוא נועם המדות וענותן וחביב על כל יודעיו ומכיריו וכשמלאו לו—בשנת תרצ"ו—כ"ה שנה לעבודתו הספרותית הפוריה, חגגו טובי החכמים והסופרים בנוירק את החג בכבוד חכמים ושמחת נפש נאצלה, ויברכוהו כי יחיהו ה' להוסיף תת כחו וחילו הרב לספרתנו ולקדשיה. **פרעדמעסקי** הרב ר' **אליעזר** בה"ר **יעקב**, הרב הגאון הנעלה. היה לפניו רב ברימשאן וכבואו לאמריקה כהן בשיבת רבי חיים ברלין בברונזביל. זכעת הוא מרכני ברונקס. חכם ושלם ומצוין במדות. (כנו הוא הרה"ג המטיף המצוין מו"ה עקיבא הי"ו).

פרענקל-תאומים הרב ר' **אלטר יששכר** בהרב ר' **יהושע**

הלוי, וחתניו לוקחי בנותיו הם :
הר' אברהם גאלדבערג, מר נחמן
גאלדבערג ומר חיים בלאושטיין,
משכילים ושומרי אמונים.)

כלום הרב ר' שמואל בה"ר
ידידיה הלוי, הרב הג' החכם
השלם והדרשן הנעלה. מילידי
בריסק. היה לרב ודרשן באיזהו
מקומן באמריקה, וחבר „הצקלון”
ו„אמר ודברים” בדרושים ומילי
דאגדתא, ונ”נ כ”ו טבת תרצ”ד
ומצא מנו”כ בקרקע של „עדת בני
שומרי שבת” בהר יהודה. (חתנו
הוא המופלג והמשכיל היקר מו”ה
חיים שלום בה”ר מרדכי שלמה
פישער נ”י בפלאטבוש.)

גאלשעווסקי הרב ר' שמחה
ליב בהרב ר' משה יוסף, הרב
הג' השלם והדרשן הנעלה. נולד
בבריסק וילמוד תורה בישיבות
סלובודקה וולוז'ין, שאוועל וראדין,
ובהקבוץ בפוניבו תחת הנהגתו של
הג”ר יצחק יעקב זצ”ל, ויעש חיל
רב בתלמוד וגפ”ת ויבחרהו העשיר
ומוקיר תורה ר' מרדכי גיישטעטער
מפוניבו לחתן בעד בתו השלמה מ'
היה, וישב הרש”ל על שלחן חותנו
האמיד וירב חילו לאורייתא, וישקוד
בש”ס ופוסקים. ויסמכוהו גדולי
ליטא, כשגלתה קהילת ישראל בפור-
ניבו, בשעת המלחמה, התנורר
בדווינסק, ויהי לרב בבית המדרש
גרינהויז שמה. תרפ”ד נתקבל לרב
בהאנושאק ויכהן שמה כג' שנים
ואח”כ בא לאמריקה ויהי לרב ומ”מ
בברוקלין בבהמ”ר דמחזיקי תורה,
רחוב טשעסטר, ואח”כ היה לרב
בבוסטון. ולא האריך ימים ונ”נ כבן
נ”ז שנה, במוצאי ש”ת, כ”ד תשרי,

קלאצקין ובס' כבוד חכמים ו„אמרו
אמן” ובכ”י ח”י ספרים ערוכים
לדפוס, הכוללים חידושים בבבלי
וירושלמי, פלפולים בהלכה בד”ח
שו”ע, דרשות למועדים ולי”ג.
ביאורי על מ”ר ותנחומא, על
הפטורות וחמש מגלות. ביאור עמ”ס
אבות, על הגדה ש”פ, על „אל תקרי”
שבש”ס, ועוד. ומי יתן והצליח הג'
הי”ו להוציאם לאור להאיר עיני
חכמים ודורשי דעת. (אחיו הוא
הרב ר' אברהם הי”ו בברונזביל).

פרענקל הר”ר שמואל, הרב
הג' החריף מחכמי הישיבה מפאפא
ובאו דבריו ב„כתר תורה” (אייר,
תרח”ץ).

(מסבה לא באו הערכים האחדים
הבאים על מקומם.)

באקשטיין הרב ר' אהרן
שלמה בה”ר יוסף דוד הלוי,
רב גדול בתורה ודרשן מפורסם.
יליד קרטווי-בערעזי גליל הורדנה,
מתלמידי הנה”צ ר' פנחס מיכאל
האב”ד דאנטיפולי, בעול ימיו היה
למ”מ בבהמ”ד „ר' אליהו אלימלך”
בביאליסטוק ובבהמ”ד הג' שמה.
תרס”ו בא לאמריקה ויכהן בתור
רב ומ”מ בבהכ”נ דרחוב עללען
ובבהכ”נ פועלי צדק אנשי איליא.
ומשם נתקבל לרב ודרשן בבהכ”נ
„ה' תהלים כתר ישראל” בברונז-
ביל. ונ”נ כבן ס”ו ב' טבת תרצ”ו,
ויספידוהו מרבני ניו יארק ומנו”כ
מצא בהר יהודא בקרקע של הח'
„תפארת ירושלים” מניו יארק.
(כניו מאשתו הראשונה מ' רבקה
שנ' ז' תמוז תרפ”ד, הם : מאיר
ליב, חיים שמחה, אברהם ומשה

המפורסם מו"ה שלום יצחק לעוויר-
טאן שליט"א בחלק ב'.

פינקעלשטיין הרב ר' פנחס

בה"ר אברהם הרב הגאון הצדיק
האב"ד דפאלעניצא גליל ורשה,
אסף ולקט אמרי נועם מהאחים
הגאונים מו"ה שמואל שמעלסקי
הלוי איש הורוויץ, ומו"ה פינחס
הלוי בעל הפלאה זצ"ל על ספר
תהילים (פיעטרקוב תרפ"ד) והוא
נכדו של הגה"צ מו"ה ישראל זצ"ל
האבד"ק מאדזין בעל דברי ישראל
עה"ת.

מייזער הר"ר אברהם החכם
השלם מטובי העסקנים הצבוריים
בברוקלין. מילידי רוסיא שבא
לאמריקה בעלומיו ויעש הרבה
ליסודה של ישיבת „אהל משה”
בבנסונהוירסט ויקח חלק בעבודתו
והונו לישוב א"י, ומוסדות העזרה
שבגולה, והוא נדיב לב על נדיבות
יקום, יברך ה' חילו.

תרח"ץ בראקסבורי, ויספידוהו רבני
בוסטון ומצא מנו"כ בנחלת אגודת
אחים שם.

הרה"ג זצ"ל השאיר אחריו
חידושים שונים בהלכה ואגדה. והיה
נכדו (אבי אמו) של הרה"ג החו"ב
מו"ה יהודה ליב זצ"ל הערשינזאן,
מחכמי בריסק. ובניו הם המשכיל
היקר מ' שלמה נ"י ומ' יהודה ליב
נ"י שו"ב בבוסטון.

וויין הרב ר' נפתלי יצחק
בה"ר צבי, הרב הג' חו"ב מפשע-
ווארסק. תלמידו של הג"ר שמואל
דוד פרידמאן מחוסט צנוע וענותן
היה לרב בח' משניות בבב"ב נאוהב
שלום בברונזביל.

פערסקי הרב ר' בנימין חיים
הרב הגאון הנעלה אבד"ק קרא-
טינגא, חתנו של הג"ר צבי זאב שור
זצ"ל האב"ד דוואינוטע, ואח"כ
בקראטינגא, באו דבריו בילקוט
הדרוש שהו"ל ידידנו הגאון הצדיק

ואלה יעמדו על הברכה

בתי הכנסיות והמדרשות, נשיאיהם פרנסיהם ואמרכליהם.
הרבנים הנאונים המפורסמים, שומרי משמרת הקדש, החכמים
והמשכילים, מחזיקי התורה ותומכי פליטת סופרינו, העומדים
לימיני ומקבלים את ספרי באהבה וכבוד. כלם יתברכו ממעון
הברכות, ממקום שם צוה המכרך את עמו ישראל ברכתו —
בין כל עושי הצדקה — בשלום ובחיים טובים וארוכים.

ביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב, ביהכ"נ חובבי תורה, ת"ת תפארת ישראל,
ביהכ"נ אוהב שלום, ביהכ"נ אנשי חברת ליכאוויץ, ביהכ"נ בני יצחק נוסח
האר"י, ביהמ"ד הגדול, ביהכ"נ אהבת אחים בני פינסק, ביהכ"נ אנשי צדק,
ת"ת ראשון לציון, ת"ת תורה מציון, ביהכ"נ אנשי בויברויסק, ביהכ"נ אנשי
וואלקאוויסק, בהמ"ד קוברינער האַראָדעצער כ'סטאָן עוו.

ביהכ"נ אחים ורעים, ביהכ"נ אנשי ספרד דומאנט, ביהכ"נ עדת ישרון, ביהכ"נ
עין יעקב, ביהמ"ד כוכב ישראל, הענעמאן, ביהכ"נ בני יעקב, גלענמאָר, ביהכ"נ
בני יעקב, פענסילווייניא, ביהכ"נ בני יהודא, ביהכ"נ בית יהודה, ביהכ"נ עטרת
תפארת ישראל, ביהמ"ד בית יצחק, ביהמ"ד לינת הצדק, ביהכ"נ בית אברהם,
ביהמ"ד הרב ממאניסטרישצא, ביהכ"נ נחלת ישראל, ביהכ"נ עזרת אחים,
ביהכ"נ בקור חולים, ביהכ"נ אנשי אזאריץ, ביהכ"נ אגדת אחים, ביהכ"נ אהבת
ישראל אסטראלענקא, ביהכ"נ חברה משניות, ביהכ"נ אנשי פעטריקאו, ביהמ"ד
באברויסק, ביהמ"ד קלויז הספרדים, ביהכ"נ גמילות חסדים עסטרייך, ביהמ"ד
ר' מאיר פרעמישלאנער, ביהמ"ד כל ישראל, ביהכ"נ תפארת ישראל, בריסק,
ביהכ"נ חברה תהלים, כתר ישראל, ביהכ"נ שערי תפלה, ביהכ"נ בני ישראל,
ביהכ"נ שומרי אמונה, ביהכ"נ בני יהודא, ביהכ"נ חברה תהלים, אשכנז, ביהכ"נ
בית אל, ביהכ"נ אהבת אחים, לאַגאַן, ביהכ"נ אנשי פעריאַסלוב, ביהמ"ד קשר
ישראל, ביהכ"נ מחזיקי הדת, ביהכ"נ בית אהרן, ביהכ"נ סטעפינער, ביהמ"ד
הגדול, וויליאמס עווע, ביהכ"נ טוראָווער, ביהכ"נ כנסת ישראל בני יעקב,
ביהכ"נ עץ חיים ות"ת סטאָן, ביהמ"ד ח' מדרש אליהו, ביהכ"נ אהבת ישראל
גייטס, ביהכ"נ אהבת אחים, רחוב ל"ו, ביהכ"נ ח' תהלים אהל משה, ביהכ"נ
אוהב שלום, ווערעט, ביהכ"נ צמח צדק נוסח האר"י, ביהמ"ד ת"ת ספרד,
בריסטאָל, ביהמ"ד שבת אחים, ביהמ"ד בני זעמבין, ביהמ"ד דאָקשיץ, ישיבת
הג"ר מאיר שמחה הכהן, ישיבת הג"ר יצחק יעקב ריינעס, ישיבת הג"ר חיים
ברוקלין ביהכ"נ ליבעשאווית המדרש בית רחל גאלדמאן, ת"ת אור חדש,

הרב הגאון ר' מתתיהו יעקב הכהן לאקס, הרב הגאון ר' אברהם דובער
 הכהן כהנא, הרב הגאון ר' אליהו הכהן קווינט, הרב הגאון ר' שמעון יצחק הלוי
 פינקעלשטיין, הרב הגאון ר' יעקב הלוי קאפשטיין, הרב הגאון ר' חיים אליקים
 יהודה גאלדבערג, הרב הגאון ר' ניסן טעלושקין, הרב הגאון ר' אברהם יצחק
 שוחאטאוויץ, הרב הגאון ר' אברהם רעזניק, הרב הגאון ר' אברהם לערמאן,
 הרב הגאון ר' יעקב ישראל בערגער, הרב הגאון ר' משה שפירא, הרב הגאון
 ר' שלמה זלמן קלאוואנסקי, הרב הגאון ר' משה קאלענבערג (מעין, צרפת), הרב
 הגאון ר' שלום יחזקאל רובין (טומשוב, פוילין), הרב הגאון ר' אברהם שטערן
 (נובה זאמקי, סלובקיה), הרב הגאון ר' בנימין שמערלער (סטאניסלובא, פוילין),
 הרב הגאון ר' שמעון בארודקין, הרב הגאון ר' יעקב רעדעלהיים, הרב הגאון
 ר' יצחק שמידמאן, הרב הגאון ר' יצחק צבי וואהלבערג, הרב הג' ר' א. הפטרמן,
 הרב הג' ר' משה רוזענבלאט, הרב הג' מו"ה ליבאוויץ, הרב הג' ר' שאול גדליה
 הרכבי, הרב הג' מו"ה חיים קאניקוב, הרב הג' ר' אריה ליב קאדושין, הרב הג'
 ר' יצחק יואל ראבינאוויץ, אחיו הרב הג' ר' ברוך ראבינאוויץ, הרב הג' ר'
 אברהם נהום מאיעראוויץ, הרה"ח ר' פנחס הכהן טורבערג, הרה"ח ר' צבי
 הענדלער, הרה"ח ר' מתתיהו לייזעראוויץ, הרה"ג ר' יצחק קראוועץ, הרה"ח
 ר' יצחק קראסנער, הרה"ח ר' יצחק טאנענבוים, הרה"ח ר' דוד יצחק קאלוביץ,
 הרה"ח ר' יעקב יוסף מאגולעווסקי, הרה"ח ר' אליעזר בלוסטאן, הרה"ח ר'
 פייוויש קאהאנאווסקי, הרה"ח ר' אהרן דוד קלומאק, הרה"ח ר' אברהם אליעזר
 היימאן, הרה"ח ר' אברהם ליב קורעליץ, הרה"ח ר' ליב ראויטש, הרה"ח ר'
 גדליהו גאלדבערג, הרה"ח ר' יוסף דוקטורוביץ, הרה"ח ר' אברהם מאיערס,
 הרה"ח ר' חיים בלאק, הרה"ח ר' אלחנן ריווידסאן, הרה"ח ר' משה קרעלענשטיין.

הגביר מו"ה בינוש הכהן קאהן, פרעז, הנכבד מו"ה גרשון ברוך הלוי פערילמאן, הנכבד הר"ר יוסף יצחק קויפמאן, פרעז. הגביר מו"ה יעקב רוסשטיין, הנדיב הנכבד ר' חיים ליבערמאן ורעיתו הכבודה מ' פיינא, הנדיב ר' בן-ציון באקשטיין ורעיתו הכבודה מ' רבקה מנוראָרק, הנכבד מו"ה אברהם יצחק ראזען, גבאי, הנכבד מו"ה יעקב מרדכי קארמאן, גבאי, הנכבד מו"ה שמריהו טעסמאן, גבאי, הגביר מו"ה זאב וואלף בענווער, הנכבד מו"ה יוסף סאבעלמאן, פרעז., הנכבד מו"ה אברהם שמחה סאפיר, פרעז., הנכבד מו"ה אשר ליטווינסקי, הנכבד ר' אליהו גאלדמאן, גבאי, הנכבד מו"ה ניסן פיאלקאו, הנכבד ר' שמואל שקראפ, גבאי, הנכבד מו"ה זאב וואלף כהנאוויץ, גבאי, הנכבד מו"ה אברהם הכהן אראגאָו, פרעז., הנכבד ר' יאשינובסקי, הנכבד מו"ה יצחק אלחנן וועראוויץ, גבאי, הנכבד מו"ה זאב וואלף הכהן קאהן, הכבד מו"ה זוסיא לעווין, הנכבד ר' שמואל צבי ווייזער, הנכבד מו"ה זוסיא בושלאָוויץ, גבאי, הנכבד ר' צבי יהודה זיידמאן, הנכבד מו"ה צבי חיים דירעקטאָר, הנכבד מו"ה יעקב ליב שעפעלאָו, פרעז., המשכיל ה"ר בנימין שלמה גלאזבערג, הגביר מו"ה יצחק פרענקל, הנכבד מו"ה מאיר ליב פערלאָו, פרעז., המופלג מו"ה יעקב קאלאדני, הנכבד מו"ה נחום סיקאלער, הנכבד מו"ה דוד שערמאן, גבאי, המשכיל מו"ה דוד ישעיה פריינד, הנכבד מו"ה יוסף האסקעל, הנכבד מו"ה יהושע העשיל זאקשטיין, פרעז., הנכבד מו"ה נפתלי הערץ פאָקס, הנכבד מו"ה דוד זיסק ורעיתו הכבודה מ' שרה, הנכבד מו"ה חנוך העניך ריווקין, היקר מו"ה יהושע אייזיק הלוי וואַלקין, המופלג מו"ה שמואל מגיד, גבאי, הנכבד ר' דוד שעהנ-בוים, המופלג מו"ה עקיבא אלטמאן, גבאי, המופלג מו"ה משה מאיר שטרויס, המופלג מו"ה יצחק יוסף טשאַרני, גבאי, המופלג מו"ה חיים צבי הלוי, הנכבד מו"ה חיים ליב גאָרטשאַקאוּ בהגרי"ה, הי"ו, המשכיל ה"ר אברהם יצחק יארמארק, המשכיל ה"ר מ. פ. פערדער, המשכיל ה"ר יעקב הכהן מעלמאן, הנכבד מו"ה ס. ליבין בהגראי"ל זצ"ל, המשכיל מו"ה ירמיהו ראלער, הר"ר פישעל קויפמאן, המופלג מו"ה יעקב אקערמאן, גבאי, המשכיל מו"ה חיים שלום פישער, המשכיל ר' מענדל טייגער, הנכבד מו"ה בן-ציון נח קונין, הנכבד ר' משה חיים טעקסעל ורעיתו הכבודה מ' מלכה דבורה, המשכיל מו"ה יהודה כ"ץ ורעיתו הכבודה מ' מחלה, הנכבד מו"ה פנחס שלום שטערן, הנכבד ר' נחום סיקאלער, הנכבד מו"ה אברהם נחמנזאהן, הנכבד ר' חיים בערינשטיין, פרעז., הנכבד מו"ה משה יצחק אפעלבוים, פרעז. ורעיתו הכבודה מ' מרים דבורה, משה גאָלדשטיין, פרעזידענט, הנכבד מו"ה נתן בריילער, מו"ה צבי שאוועל-זאהן, גבאי, הנכבד מו"ה פסח גאָלדבערג, הנכבד מו"ה ברוך סיר-מאנאו, פרעז., ורעיתו הכבודה מ' מלכה, הנכבד מו"ה בנימין ציטרין, גבאי, המופלג מו"ה משה מאיר שיפמאן, הנכבד מו"ה זאב יעזערסקי, ורעיתו הכבודה מ' גישא, הנכבד מו"ה אליהו קעללער, פרעז., הנכבד מו"ה ישראל שעפטל, המשכיל מו"ה אברהם משה מאגין, הנכבד מו"ה דוד עזריאל טולמאן, המשכיל מו"ה משה מעשיל הלוי פינקעלשטיין, המופלג מו"ה יהודה אהרונביץ,

שו"ב, המופלג מו"ה זאב וואלף פרוזשאנסקי, המשכיל ר' דוד כרמי, הנכבד
 מו"ה ישראל שלמה היים, הנכבד ר' עזיאל לעהמאן, המופלג מו"ה סלמן זעליג
 זילבערשטיין, המופלג מו"ה שמואל קעסעל, היקר מו"ה זאב וואלף הכהן דאלינ-
 סקי, המופלג מו"ה נחמן הכהן פיון, גבאי, המופלג ה"ר אפרים צבי קופערמאן,
 המופלג מו"ה שמואל צבי נארדאן, גבאי, הנכבד מו"ה ישראל גאלדפארב, הנכבד
 מו"ה אביגדור וויניק, פרעז, הנכבד מו"ה יעקב בלום, גבאי, המופלג מו"ה
 שיימא סאקס, הנכבד מו"ה חיים זלמן גראנאוו, המופלג מו"ה חיים לערנער,
 המופלג מו"ה ישעיה בראנשטיין, הנכבד מו"ה אהרן אשר עלמאן, הנכבד מו"ה
 דוב אלחנן ראסקינד, הנכבד מו"ה אלתר שלמה ראזינהויו, הנכבד מו"ה ישראל
 צימערמאן, גבאי, הנכבד ר' בנימין קאנטראוויץ, הנכבד מו"ה שמואל אהרן
 בערסקאוויץ, גבאי, הנכבד ר' שמעון ווערניק, הנכבד ר' יעקב פיינמאן, פרעז,
 השו"ב המופלג מוהר"ז גוטסקין, היקר מו"ה אברהם יצחק זאמבערג, היקר ר'
 אברהם דיימאנדר, הנגיד היקר מו"ה מרדכי ליכטמאן, פרעז, היקר מו"ה מאיר
 שמייעוויץ, גבאי, הר' צבי הירש ווישנאצקי, גבאי, היקר מו"ה דוד פעפרלאָוו,
 גבאי, היקר מו"ה ראובן שווארץ, גבאי, היקר מו"ה אריה ראטענבערג, הנכבד
 ר' משה ליב פינקעלשטיין, פרעז, השו"ב המופלג מו"ה הלל גערשאן, הנכבד
 ר' יחיאל בירענבאך, היקר מו"ה צבי סאנבערג, מו"ה זאב פוטעריאנסקי,
 הרה"ח מו"ה יצחק שילד, הנכבד ר' חיים בערנשטיין, גבאי, המופלג השלם
 מו"ה משה מאכטיי, הנדיב מו"ה חיים זלמן בהר"ח הצדיק מוהרמ"א זצ"ל
 קרעמער, היקר מו"ה יצחק זעליג טאקער, המופלג הר' יעקב פעריל, פרעז,
 המופלג מו"ה יודעל קרוטצעל, המופלג הר' א. רייך, היקר ר' אליעזר אלפער-
 ראָוויץ, הנדיב ר' יעקב ריבקיין, המשכיל היקר מו"ה אברהם יצחק באגנער,
 המופלג הרה"ח מו"ה אברהם אליעזר היימאן, המופלג מו"ה יהושע הכהן
 נעלסאָן, גבאי, היקר מו"ה אריה ליב לאגען, הנכבד מו"ה מרדכי בערקאוויץ, (ז'ל)
 פרעז, היקר מו"ה שמואל אלטשולער, היקר מו"ה אשר פיינבערג, החכם השלם
 מו"ה חיים יעקב יערנבערג, היקר מו"ה נחמן נאוואק, מו"ה טוביא שאַצאָוו,
 הר' שמעון יהודה קאפער, מו"ה אלישע וויינסטיין, מו"ה משה אלטשולער, ר'
 אברהם שמחה פריינקליין, הר' אהרן מאשאקוויץ, הר' חיים צבי הכהן שיינהאָלץ,
 הר' גדליהו כהן, הר' יצחק אייזיק קיסליין, הר' חיים מיללער, היקר מו"ה משה
 אהרן סטופ, הר' בעריש פרומער, הר' יוסף רייטשיק, בהמ"ד גמ"ח
 אנשי עסטרייך, המשכיל היקר מו"ה חיים בהרה"ג מוהרא"ג מאייעראוויץ הי"ו

לזכרון נצח

תהיה נשמת המופלג בתורה ויראה ונכבד בעדתו הר"ר חיים ז"ל,
השו"ב בפהוסט, גליל סלוצק. בהמופלג הנכבד וי"א הר"ר יהודה לייב
השו"ב דוויזנה, שנפטר בעלומיו ביום כ"ג שבט, שנת תרמ"ד. תהא
נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה ויקרה מ' גיטל נ"ע, בת הנכבד ר'
שרגא פייוול ז"ל, שנפטרה מופלגת בזקנה, ביום י"ב אייר, שנת תרצ"א.
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת בנם היקר והנכבד ה"ר יצחק אייזיק ז"ל מסלוצק,
שנפטר ביום ח' תמוז, שנת תרצ"ג. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת בתם היקרה וכבודה מ' אסתר נ"ע, שנפטרה ביום
י"ט טבת, שנת תרע"ח. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת נכדם הבחור היקר והחשוב מר מרדכי לייב ז"ל,
אשר נפטר ביום ב' ניסן, שנת תרצ"ו. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ז'לזכרון נצח

תהיה נשמת היקר ונכבד ה"ר **משה ז"ל**, בהשו"ב המומחה המופלג בתורה ויראה ה"ר **צבי הירש ז"ל זיסק** באוסטרובה, שנפטר ביום כ"ד שבט, שנת תרע"ג. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה וכבודה מ' **אסתר רחל נ"ע** בת ה'ר' **שמעון** שנפטרה בר"ה סיון, שנת תרע"ג. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים. (בנם הוא היקר והנעלה מו"ה **דוד נ"י זיסק** בברונזביל.)

תהיה נשמת היקר והנכבד וי"א מוה"ר **שמואל זצ"ל** בהר"ר **מרדכי זצ"ל**, מסעמיאטין, שנפטר ביום כ"ה שבט, שנת תרנ"ב. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה ויקרה מ' **גאלדע נ"ע** בת ה'ר"ר **אורי זצ"ל** אשר נפטרה ביום כ"ד אלול, שנת תרנ"א. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

(בנם הוא הרה"ג המופלא בתורה וגדול ביראה מו"ה **יוסף צבי הי"ו זילבערשטראם**, הרבי לחברה ש"ס ומשניות בבה"מ הגדול דברונזביל.)

תהיה נשמת הכבודה, רבת החסד והצדקה מ' **גאלדע נ"ע**, בת ה"ר **מרדכי יצחק הלוי ז"ל**, אשת המשכיל הנכבד מו"ה **בנימין שלמה נ"י גלאזבערג**, שנפטרה תענית אסתר, תרצ"ב, ובאה למנוחתה בקברות מונטיפיורי בברוקלין. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמוזכרת נצח

תהיה נשמת הצנועה וחשובה מ' חי' פייגא נ"ע בת ה"ר צבי ז"ל
מבאיאן, אוסטרה, אשת המופלג והחסיד הנכבד, יקר הערך מו"ה יוסף
נ"י בה"ר יואל זאנענבלום, אשר שמש בקדש את האדמו"ר הרה"ג
מו"ה יהושע העשיל זצ"ל ממאנעסמערשצא, שנפטר ביום כ' מר-
חשון, שנת תרצ"ו, ומצאה מנוחתה בווינה, שער ג', והשאירה בנה היקר
ומופלא במדות מו"ה צבי נ"י בקובא, ובנותיה היקרות מ' פעריל,
עטיל ומ' גאלדע תחינה. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת הנדיב הנכבד והיקר, מוקיר תורה ולומדיה מו"ה
שלמה נ"ע בה"ר יעקב ז"ל קרינגשטיין, שנפטר כבן שנים ושמנים
שנה, ביום כ"ט מנחם-אב, שנת תרח"ץ, וארוננו הובא לבהכ"נ „עץ חיים
מחזיקי הרב" דברונזביל, והספידו הרב הגאון מו"ה שמואל אליהו נ"י
עלקין האב"ד, בדברים חמים. ומצא מנו"כ בקברות „תר ציון" בברוקלין.
והשאיר אחריו אלמנתו הכבודה מ' רייקא בת ה"ר אברהם הכהן ז"ל,
ובניו הנכבדים מו"ה חיים ראובן נ"י, הדר. מו"ה אברהם יצחק נ"י,
הדר. מו"ה בן ציון נ"י, מו"ה אליהו נח נ"י, ומו"ה אהרן נ"י, ובנותיו
הכבודות מ' טייבא לאה תחי', אשת הד"ר הנכבד מו"ה משה נ"י
לעמליך, ומ' חנה אסתר תחי', אשת הד"ר הנכבד מו"ה גרשון
שטיינבאך בברוקלין (בנו הנכור הכחור כמה"ו יעקב ז"ל, נפטר י"ב
סיון, שנת תרס"ח) תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת התמים ונכבד וי"א מו"ה יעקב ראובן נ"ע, בה"ר
יואל ירחמיאל ז"ל שערמאן מדונילעוויץ, שנפטר ביום ר"ח מרחשון,
תרצ"ט, ומצא מנוחתו בקברות „הר יהודה" בברוקלין. והשאיר אחריו
בניו היקרים מו"ה יוסף דוד נ"י, מ' משה נ"י, מ' מנחם נ"י, ומ'
מיכאל נ"י בברוקלין. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

וְלִמְזִכְרָת נֶצַח

תהיה נשמת הצנועה, תומכת תורה ולומדיה מ' **העניא** נ"ע, בת הר' **אריה ליב** ז"ל מהאמלי. אשת היקר ותמים מו"ה **בן-ציון** נ"י קונ"ן מכרונזביל, שנפטרה ביום ד' סיון, תרצ"ט, והספידה הרב הגאון מו"ה **צבי הירש** נ"י דאכוביץ האב"ד, ומצאה מנוחתה בקברות מונט"י פיורי כברוקלין. והשאירה בנים ישרים ועושי צדקה. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת הצנועה וכבודה מ' **פרומא** נ"ע בת היקר והנכבד הר' **אברהם דוד** ז"ל אשת המופלג הנכבד ועסקן במצות מו"ה **שמואל צבי** נ"י **גארדאן** מכרונזביל, שנפטרה ביום כ"ג שבט, תרצ"ט, והספידה הרב הגאון מו"ה **ליפמאן** נ"י לעווין האב"ד והרב הגאון מו"ה **נתן** נ"י ראבינוביץ, והשאירה אחריה בניה הנכבדים מ' **משה** נ"י, מ' **אברהם דוד** נ"י ומו"ה **יוסף**, דורשי צדק וטוב, ובתה הכבודה מ' **מינע** אשת היקר והנכבד ר' **ישראל יעקב שלמה** נ"י שערמאן. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת התמים והיקר מו"ה **אליהו אריה** ז"ל בה"ר **מנחם מאניש** ז"ל מיאגוסטוב, שנפטר ביום כ"ב שנת תרע"א, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה וכבודה מ' **באשע** נ"ע בה"ר **שמואל הכהן** ז"ל שנפטרה ביום ט' סיון תרע"ו. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים. (בתם היא העסקנית במצות מ' **שרה** תח' **סילווערמאן** כברוקלין. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

מודעה!

להדורשים את ספרי מקרוב ומרחוק, אתכבד להודיע, כי ספרי הראשונים, היינו ששת חלקי ספרי "דור רבניו וסופריו", וכן ספרי "דורות האחרונים" החלק הראשון, וספרי הדרושים "נאה דורש", "דורש לשבח", "דורש טוב", "אור לפני הדורשין", "אור חדש למטיפים", "צדיק לברכה", "לימין אביון", אינם כבר בידי.

ואשר עודם נמצאים אתי במספר מועט, הם:

"בלשוני מלה" (ארבעה ועשרים נאומים ודרושים קצרים לי"נ וזמנים שונים).

"קול בכיי" (הספדים).

"דברו על לב" (תשע ושלישים דרשות לחגים ומועדים, לימים נוראים ולימי התשובה, והתעוררות לצדקה ולאהבת תורה).

"דורות האחרונים", ספר שני, (א-ל) תולדות גדולי הרבנים הגאונים החכמים והסופרים והעסקנים הצבוריים אשר בדורות האחרונים.

"אנשי השם בארצות הברית", תולדות גדולי ישראל וחכמיו ואנשי השם אשר בארצות הברית באמריקה.

לאלה אשר יזדרזו לשלח אלי את תולדותיהם המה, או תולדות גדולי משפחותיהם, אודיע, כי בעזרת השם, תבאנה בספרי החדשים הנערכים והנסדרים לדפוס.

בן-ציון איזענשטאדט

כתבתי היא:

RABBI B. EISENSTADT

385 Amboy Street

Brooklyn, N. Y.